

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิต
ของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
สังกัดกองการศึกษาพิเศษ

ปริญญานิพนธ์

ของ

อุโฆษ ปันสุวรรณ์

18 ส.ค. 2524

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร 3921575, 3915058

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
พฤษภาคม 2523

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิต
ของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
สังกัดกองการศึกษาพิเศษ

บทคัดย่อ
ของ
อูโซษ ปิ่นสุวรรณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
พฤษภาคม 2523

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ ระหว่างสภาพการปฏิบัติงาน กับสุขภาพจิต และศึกษาเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์ ที่มีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ จำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามสภาพการปฏิบัติงาน และแบบสอบถามสุขภาพจิต

การศึกษาปรากฏผลดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานกับสุขภาพจิต มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ครูอาจารย์ชายและหญิง มีสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แต่มีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานและ สุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน
5. ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสภาพปฏิบัติงาน และสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN WORKING CONDITION
AND MENTAL HEALTH OF TEACHERS
IN ELEMENTARY BOARDING SCHOOL
SPECIAL EDUCATION DIVISION

AN ABSTRACT

BY

AUKOT PINSUVAN

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education Degree

at Srinakarinwirot University

November 1980

The purposes of this study were to find out the relationship between working condition and mental health; and to compare working condition with mental health of teacher, among those of difference sexes, ages, marital status and teaching experiences.

The samples of this study were 240 teachers which were randomly drawn from elementary boarding schools, special education division. A working condition and a mental health questionnaire were used to collect the data.

The findings are as follows :

1. There was a significantly positive correlation between working condition and mental health at the .01 level.

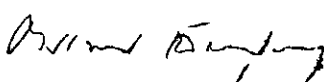
2. There was a significant difference between the male and the female teachers in working condition and mental health at the .05 level.

3. The teachers with different ages showed no significant difference in working condition, but there was a significant difference in mental health at the .05 level.

4. There was no significant difference between the single and the married in working condition and mental health.

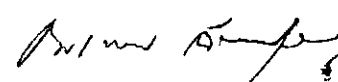
5. The teachers having different teaching experiences showed significant difference in working condition and mental health at the .05 level.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำวันสี่และกรรมการสอบ ได้พิจารณา
ปัญหานี้นี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้

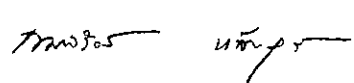
คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร
 ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมเพชร จัตรสุกุล)

(อาจารย์พิตร ทองชั้น)

กรรมการ

กรรมการสอบ
 ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมเพชร จัตรสุกุล)

 กรรมการ
(อาจารย์พิตร ทองชั้น)

 กรรมการ
(อาจารย์กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความสามารถจากผู้ช่วยศาสตราจารย์คมเพชร ฉัตรสกุล และ อาจารย์พิตร ทองชั้น ซึ่งได้ให้คำแนะนำและช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์วิชัย เวียงสงค์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ และคณะครูอาจารย์โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์อย่างยิ่งในการเก็บรวบรวม ข้อมูล

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเทือง กล้ายสุบรรณ อาจารย์พงษ์จันทร์ กล้ายสุบรรณ อาจารย์จำลอง สุขโชติ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำในการสร้างแบบสอบถาม

ท้ายที่สุดนี้ ขอเทิดพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้ให้การสนับสนุนเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อุโฆษ ปันสุวรรณ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ความหมายของสุขภาพจิต	7
เอกสารเกี่ยวกับสภาพการทำงานและ	
สุขภาพจิตของครูอาจารย์	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
สมมติฐานในการวิจัย	23
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	25
กลุ่มตัวอย่าง	25
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	26
ก. แบบสอบถามวัดสภาพการปฏิบัติงาน	26
ข. แบบสอบถามวัดสุขภาพจิต	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การจัดกระทำกับข้อมูล	32
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	33

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
5 สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	47
ความมุ่งหมายในการค้นคว้า	47
กลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
อภิปรายผล	49
ขอเสนอแนะ	58
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	68

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตการศึกษา	25
2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสภาพการ ปฏิบัติงานกับสุขภาพจิตของครูอาจารย์	38
3 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ จำแนกตามเพศ	39
4 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ จำแนกตามอายุ	40
5 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ จำแนกตามสถานภาพสมรส	41
6 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	42
7 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ จำแนกตามเพศ	43
8 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ จำแนกตามอายุ	44
9 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ จำแนกตามสถานภาพสมรส	45
10 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	46
11 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามวัด สภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์	70
12 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม วัดสุขภาพจิตของครูอาจารย์	72

ภูมิหลัง

ในการจัดการศึกษานั้นครูนับว่าเป็นกำลังที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริม ส่งเสริม และเพิ่มพูนคุณสมบัติที่ดีงามต่าง ๆ ให้กับเยาวชน เพื่อให้จะได้เติบโตเป็นพลเมืองดีของชาติ กิ่งแก้ว อรรถากร (กึ่งแก้ว อรรถากร 2513 : 343) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูไว้ว่า ครูคือผู้ที่อบรมกุลบุตรกุลธิดา ตลอดจนผู้สมัครคนเข้ามารับการศึกษาทั้งปวง ให้เจริญพร้อมทั้งด้านร่างกาย ปัญญา และความสามารถในการประกอบอาชีพ ฉะนั้นงานของครูจึงเป็นงานหนักและซับซ้อน หน้าที่ของครูมิใช่ถ่ายทอดวิชาความรู้เพียงอย่างเดียว ยังจะต้องเป็นผู้อบรมบ่มนิสัย ตลอดจนส่งเสริมเด็กแต่ละคนให้เจริญงอกงามทั้งทางด้านสังคมและส่วนบุคคล

เมื่อพิจารณาความสำคัญและลักษณะของงานครูแล้วจะเห็นว่า งานครูเป็นงานที่ละเอียดอ่อนในการสร้างสรรค์บุคลิกภาพและถ่ายทอดวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้นอกจากครูจะเป็นผู้ที่มีความรู้อย่างดีแล้ว สุขภาพจิตของครูจึงเป็นสิ่งที่ควรเอาใจใส่อย่างยิ่ง ดังที่เฟนตัน (Fenton. 1954 : 266) กล่าวว่า ลักษณะงานของครูเป็นผู้ถ่ายทอดค่านิยม วัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งแก่เด็ก ความคุ้นเคยในโรงเรียนและความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนมีผลต่อความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจของเด็กแต่ละคน ดังนั้นสังคมจึงต้องการครูที่มีสุขภาพอนามัยดีทั้งทางร่างกายและประสาท หรืออาจกล่าวได้ว่า ต้องการครูที่มีสุขภาพจิตสมบูรณ์

การที่ครูจะมีสุขภาพจิตดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ สำหรับสภาพการทำงานของครูก็นับว่าเป็นตัวประกอบที่สำคัญมากในบรรดาตัวประกอบอื่น ๆ ทั้งหลายที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจิตของครู ทั้งนี้เนื่องจาก (ละเมียด ลิมาอักษร 2516 : 57) อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องทำงานติดต่อกับบุคคลหลายประเภท หลายวัย ตั้งแต่เด็กนักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บังคับบัญชา ตลอดจนเพื่อนร่วมงานด้วยกัน ครูจึงต้องประสบปัญหาต่าง ๆ อยู่เป็นนิจ

นักการศึกษาและครูหลายท่าน (อ้างจาก สวัสดิ์ สุวรรณอักษร 2517 : 70) กล่าวว่า งานครูเป็นงานหนักซึ่งต้องใช้ทั้งกำลังกาย ความคิด และต้องใช้บุคลิกภาพ ของครูเองเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ทั้งนี้เนื่องจาก (Redl and Wattenberg. 1951 : 385) ครูต้องทำการอบรมสั่งสอนนักเรียนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคลใน ด้านต่าง ๆ เช่น ภูมิหลัง พฤติกรรม เชื้อชาติ ปัญญา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ดังนั้น (เปลื้อง ณ นคร 2495 : 254) ความจริงจังใจึกในการทำงานและความ รับผิดชอบซึ่งได้รับจากเด็ก ตั้งแต่เด็กโง่ เด็กชน เด็กเกเร ตลอดจนเด็กหัวดี ทำให้ ครูประสบปัญหาที่ไม่สละอารมณ์ เกิดความเบื่อหน่ายไม่พอใจในหน้าที่การงาน

พริสท์ลีย์ และ ไรท์ (Priesley and Wright. 1956 : 70 - 74) ได้กล่าวถึงสภาพการทำงานของครูว่ามีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจาก งานประจำวันของครูเป็นแหล่งสำคัญของความวิตกกังวล ความคับข้องใจ และความอิจฉา ริษยาของผู้ร่วมงาน ตัวอย่างปัญหาประจำวันที่ครูมักประสบ เช่น ปัญหาระเบียบวินัยใน ชั้นเรียน วัสดุอุปกรณ์การสอน และเรื่องอำนวยความสะดวก ความสัมพันธ์ผลของนักเรียน การบริหารงานของโรงเรียนของผู้บริหาร เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นเหตุบั่นทอนพลังงาน ของครูให้ลดทอนลง และยังมีผลต่อสุขภาพจิตอย่างยิ่ง

จากการที่ครูต้องพบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ ดังนั้น การปรับตัวของครูนั้นมีความสำคัญมากกว่าการปรับตัวของบุคคลอื่น ๆ ในโรงเรียน การที่บุคคลจะปรับตัวได้นั้น (Mouly. 1965 : 432 - 433) ต้องเป็นบุคคลที่กล้า เผชิญปัญหาและทุ่มเทกำลังงานของเขาเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยสามารถใช้วิธีแก้ปัญหาที่พอเหมาะกับปัญหาสำคัญ ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ และมีวิธีการที่มี ประสิทธิภาพในการลดความเครียด ทำให้บุคคลนั้นปราศจากความคับข้องใจและความเครียด นับได้ว่าบุคคลนั้นมีสุขภาพจิตดี ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลอยู่ในระหว่างอุปสรรคขัดขวาง แต่ยังมีทัศนคติที่จะทำให้สำเร็จหรือพยายามไปให้ถึงเป้าหมาย ก็จะเป็นเหตุให้เกิด พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมขึ้นได้ เช่น กิริยาท่าทางโง่เงา กระวนกระวาย ใจลอย กังวล

อารมณ์หัวนั้ใจ ไม่เป็นตัวของตัวเอง เจื้อยซ่า ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวถ้าเกิดขึ้นกับ
ตัวครูก็จะเป็นผลเสียหายนั่นเองและการศึกษาของชาติอย่างยิ่ง

ฉะนั้นการช่วยเหลือให้ครูมีสุขภาพจิตดี นอกจากจะเป็นผลดีกับตัวครูเองแล้ว
ยังเท่ากับเป็นการช่วยเหลือนักเรียนจำนวนมากให้มีสุขภาพจิตที่ดีด้วย ดังที่สมาคม
การศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (อ้างจาก สรรค์ วรอินทร์ 2520 : 3 - 4)
ได้กล่าวถึงเรื่องสุขภาพจิตในโรงเรียน (Health in the School) ไว้ว่า ครูที่มี
อารมณ์โกรธ ลุนเจียว ดุด่า เป็นอันตรายต่อสุขภาพจิตของนักเรียน และสามารถแพร่
ระบาดของอารมณ์นั้นไปยังนักเรียนได้เหมือนวัณโรค การช่วยเหลือครูที่มีสุขภาพจิตไม่ดี
จะทำให้ให้นักเรียนลดความปวดร้าวทางจิตใจได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะได้ทำการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการ
ปฏิบัติงานกับสุขภาพจิตของครูว่า มีแบบแผนหรือทิศทางของความสัมพันธ์เป็นอย่างไร
เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงส่งเสริมในโอกาสต่อไป และการที่เลือกศึกษากับครูใน
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ก็เพราะว่าสภาพของโรงเรียนแตกต่างจากโรงเรียนประถม
โดยทั่วไป กล่าวคือเป็นโรงเรียนประจำ ครูมีภาระหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากงานสอน
มากกว่าโรงเรียนทั่วไป ดังนั้นสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูในโรงเรียน
ศึกษาสงเคราะห์จึงเป็นเรื่องที่ควรศึกษาอย่างยิ่ง

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการปฏิบัติงาน และสุขภาพจิตของ
ครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงาน และสุขภาพจิตของครูอาจารย์
ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส และประสบการณ์
ในการทำงาน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาจะช่วยให้ทราบว่าสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตหรือไม่ อย่างไร ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะช่วยให้งานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสามัญศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน นักแนะแนว ตลอดจนครูอาจารย์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์ให้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

✓ 1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูอาจารย์ ชายหญิง ที่สอนอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ประเภทโรงเรียนรัฐบาลแบบอยู่ประจำ ปีการศึกษา 2523 เขตการศึกษา ละ 1 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 12 โรงเรียน ซึ่งจะได้ออกกลุ่มตัวอย่างประมาณ 240 คน

✓ 2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 240 คน

แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

2.1 การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

- สภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์
- สุขภาพจิตของครูอาจารย์

2.2 การศึกษาเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงาน และสุขภาพจิตของครู

อาจารย์

✓ ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพสมรส
- ประสบการณ์ในการทำงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่

- สภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์
- สุขภาพจิตของครูอาจารย์

✓ คำนิยามศัพท์เฉพาะ 1. ความกดดัน

1. สภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ หมายถึง สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ครูอาจารย์ประสบในขณะปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน การบริหารงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์ และภาระหน้าที่ที่ครูอาจารย์ต้องปฏิบัติ

2. สุขภาพจิต หมายถึง ความพึงพอใจ ความสุขใจที่บุคคลได้รับ อันเนื่องมาจากความต้องการได้รับการตอบสนองในด้านต่าง ๆ และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคม และสิ่งแวดล้อมได้โดยไม่มีข้อขัดแย้งใด ๆ ในจิตใจ

3. สุขภาพจิตของครูอาจารย์ หมายถึง ความพึงพอใจ ความสุขใจที่ครูอาจารย์ได้รับ อันเนื่องมาจากความต้องการได้รับการตอบสนอง และสามารถปรับตัวในการปฏิบัติงานอาชีพครูได้อย่างดี สามารถเข้ากับนักเรียน ผู้บริหาร เพื่อนร่วมงานได้โดยไม่มีข้อขัดแย้งใด ๆ ในจิตใจ

4. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง โรงเรียนประเภทศึกษาประเภทโรงเรียนรัฐบาลแบบอยู่ประจำ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ซึ่งจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ไม่มีโอกาสเล่าเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา เนื่องจากมีปัญหาทางภูมิศาสตร์ เช่น อยู่ในท้องถิ่นกันดาร อยู่ตามเขา ตามเกาะ หรือมีปัญหาเกี่ยวกับอาชีพผู้ปกครอง เช่น อยู่เรือ กรอบครัวมีฐานะยากจน หรือเป็นเด็กกำพร้า

5. อายุ หมายถึง อายุจริงตามปฏิทินของครู ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับ

5.1 ครูอาจารย์ที่มีอายุน้อย หมายถึง ครูอาจารย์ที่มีอายุ 19 - 30 ปี

5.2 ครูอาจารย์ที่มีอายุมาก หมายถึง ครูอาจารย์ที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป

6. สถานภาพสมรส หมายถึง สภาพการดำเนินชีวิตของบุคคลในลักษณะที่เป็นโสด หรือแต่งงาน

7. ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการของครูอาจารย์ในกลุ่มตัวอย่างนับตั้งแต่รับราชการจนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

7.1 ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์น้อย หมายถึง ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอน 1 - 7 ปี

7.2 ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์มาก หมายถึง ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอน 8 ปีขึ้นไป

เอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของ "สุขภาพจิต"

ความหมายของคำว่า สุขภาพจิต ไม่ได้ยุติแน่นอนอยู่ที่ความหมายใดความหมายเดียว ได้มีผู้อธิบายและให้ความหมายต่างกันไปในรายละเอียด ดังที่ สุภา มาลากุล (สุภา มาลากุล 2521 : 1) กล่าวถึงคำ "สุขภาพจิต" ว่าเป็นการยากที่จะจำกัดความสั้น ๆ ได้ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจ รู้สึก และการกระทำของบุคคล ส่วนใหญ่จะให้ความหมายไปทางด้านอิทธิพลของการปรับตัวที่ส่งผลถึงความสุขใจ ความพึงพอใจ ดังเช่น องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิตไว้ว่า หมายถึงสภาพชีวิตที่เป็นสุข ผู้มีสุขภาพจิตดีไม่เพียงแต่จะปราศจากโรคจิตและโรคประสาทเท่านั้น แต่ยังสามารปรับตัวให้อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมของตนได้อย่างมีความสุขอีกด้วย มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยดี มีชีวิตที่สมดุลย์สามารถสนองความต้องการของตนในโลกได้โดยไม่มีข้อขัดแย้งใด ๆ ภายในจิตใจ (สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม 2521 : 2)

เกลสเซอร์ (Glasser. 1960 : 187 - 189) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาการแพทย์ ได้ให้ความเห็นว่า เรื่องของสุขภาพจิตนั้นมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า "การรับผิดชอบ" กล่าวคือเป็นความสามารถของบุคคลที่จะสนองความต้องการต่าง ๆ ได้สำเร็จโดยไม่ไปขัดกับคนอื่นจะสนองความต้องการต่าง ๆ ของเขา และโดยที่ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์จำแนกได้เป็น 2 ประการ คือ

1. ความต้องการที่จะรักและความต้องการที่จะเป็นที่รักของคนอื่น
2. ความต้องการที่จะเกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีค่าทั้งต่อตัวเองและคนอื่น

ดังนั้นคนที่รับผิดชอบก็คือคนที่ประพฤติปฏิบัติไปในทางที่จะทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีค่าทั้งกับตนเองและผู้อื่น การมีความรับผิดชอบนั้นเป็นสภาวะการณที่ซับซ้อนซึ่งจะมีอยู่ตลอดชีวิต และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีสุขภาพจิตดี

จอห์น ซัทตัน และ เวบสเตอร์ (John, Sutton and Webster. 1970 : 37) ได้อธิบายความหมายของสุขภาพจิตไว้คล้ายคลึงกันว่า เป็นลักษณะของความสุขสมบูรณ์ ส่วนบุคคลที่เป็นผลเนื่องมาจากที่บุคคลนั้นได้รับความพอใจ เมื่อความต้องการของเขาได้รับการตอบสนองหลังจากที่ได้ปรับตัวของเขาเอง และปรับตัวด้านสังคมในสภาพแวดล้อมของเขามานานแล้ว และในการปรับตัวนั้น บุคคลจะพยายามที่จะประพฤติปฏิบัติไปในทางที่สังคมยอมรับ ดังนั้น ลักษณะพฤติกรรมของแต่ละบุคคลจะบอกให้รู้ถึงว่าบุคคลนั้นสามารถในการเผชิญกับปัญหาอย่างตรงกับข้อเท็จจริงแค่ไหน บอกให้รู้ถึงความสามารถในการทำงานและหาความสุข ความสามารถในการเกื้อกูลต่อความเจริญของสังคม และความสามารถที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การที่จะกล่าวว่าใครมีสุขภาพจิตดีนั้น (จันทนา สุขวักัน 2520 : 3) จะต้องพิจารณาจากคุณสมบัติถูกต้องในการรับรู้ มีเหตุผลดี มีความรู้สึกที่ไม่สับสนวุ่นวาย และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ใช้ชีวิตเข้ากับผู้อื่นได้โดยไม่ก่อทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น และยังประโยชน์สุขแก่สังคมได้ด้วย ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีสุขภาพจิตดีนั้น (Edward. 1954 : 21) คือ "คนที่สามารถปรับตัวในด้านส่วนตัว ครอบครัว และสังคม สามารถเผชิญปัญหาและเลือกแสวงหาสิ่งที่พึงพอใจ มีความสำเร็จและความสุขในงานประจำวัน ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีและมีชีวิตเป็นสุขในสังคม"

นอกจากนี้ จาโฮดา (Jahoda. 1958 : 118) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจะพิจารณาว่าผู้ใดมีสุขภาพจิตดีหรือไม่คืออย่างไรนั้นดูได้จากลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การมีความเข้าใจตนเอง ซึ่งการเข้าใจตนเองนี้รวมไปถึงการเข้าใจแรงกระตุ้น เข้าใจแรงขับ ความปรารถนา และความหวังของตนด้วย
2. ความสามารถในการพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น
3. มีแนวความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่สอดคล้องกัน ไม่ขัดแย้งกันเองระหว่างความคิดกับการกระทำ

4. มีความเป็นตัวของตัวเองในการกระทำและการแสดงความรู้สึกต่อ
สิ่งต่าง ๆ รวมทั้งมีความเข้าใจสภาพการณ์ต่าง ๆ ตามความเป็นจริง

5. สามารถยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อสภาวะที่เปลี่ยนแปลงขึ้น หรือแรงผลักดันที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันโดยไม่สูญเสียกำลังใจ หรือบุคลิกภาพแปรปรวนไป

จากความหมายของสุขภาพจิตที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สรุปได้ว่าสุขภาพจิตหมายถึง
ความพึงพอใจ ความสุขใจที่บุคคลได้รับอันเนื่องมาจากความต้องการได้รับการตอบสนอง
และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนและสังคม
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ /

เอกสารเกี่ยวกับสภาพการทำงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์

การศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะต้องมีครูที่มีคุณสมบัติในด้านความก้าวหน้า
ทางวิชาการแล้วยังจะต้องมีสุขภาพจิตที่ดีด้วย ทั้งนี้เพราะสุขภาพจิตสามารถเสริมสร้าง
คุณลักษณะของครูที่ดีได้ปรากฏ ดังที่ วินซ์ บรรจง (วินซ์ บรรจง 2507 : 26)
ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่มีสุขภาพจิตดีไว้ดังนี้ คือ

1. มีความพอใจและภาคภูมิใจในกิจการงานที่ตนทำอยู่
2. เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพในการทำงานให้เกิดประโยชน์
3. มีความซื่อสัตย์ในหน้าที่ของตน
4. มีความเมตตากรุณาต่อนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน

การที่ครูมีสุขภาพจิตสมบูรณ์ (สุโท เจริญสุข 2515 : 330) จะสามารถ
ดำรงชีวิตด้วยความสบายใจในสังคม พร้อมทั้งจะร่วมมือกับผู้อื่นกับปัญหาและเพื่อนครูอย่าง
เกิดผล มีความสามารถในการสอนนักเรียนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และมีชีวิตครอบครัวราบรื่น
เป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับที่นักจิตวิทยาฝ่ายสุขภาพจิต (ประมวล ดิถีกันสัน 2514 : 19)
กล่าวว่า ผู้ใดมีความสุขในชีวิตตามควร มีความสำเร็จในด้านการงานและความสัมพันธ์
กับผู้อื่นแล้ว ผู้นั้นจะมีสุขภาพจิตดี

แต่หากบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาชีวิตมากมาย เช่น การครองชีพ การสมรส การเป็นบิดามารดา โรคภัย เศรษฐกิจ สังคม และการทำงาน ก็อาจมีผลกระทบกระเทือนถึงสุขภาพจิตด้วย โดยเฉพาะงานครู (Bernard. 1952 : 431) เป็นอาชีพที่เต็มไปด้วยปัญหา เช่น รายได้ต่ำ ปัญหาจากเด็ก ผู้บังคับบัญชา สังคม สภาพที่ทำงาน การไม่มีส่วนในการบริหาร ไม่มีบริการเกี่ยวกับสุขภาพ เวลาพักผ่อนไม่เพียงพอ ขาดสวัสดิการ สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้สุขภาพจิตเสียได้โดยง่าย

เฟนตัน (Fenton. 1954 : 284) ได้จำแนกสาเหตุของการปรับตัวไม่ดีของครู ซึ่งมีผลต่อสุขภาพจิตไว้ดังนี้

1. สุขภาพทางร่างกายไม่ดีอันเนื่องมาจากการเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือโดยเฉียบพลัน การที่ครูมีสุขภาพไม่ดี จิตใจก็พลอยขุ่นมัวไม่แจ่มใส การที่ครูมีสุขภาพจิตไม่ดีนั้นจะมีผลกระทบกระเทือนต่อหน้าที่การงานอย่างมาก

2. สาเหตุต่าง ๆ ทางด้านอาชีพเป็นสาเหตุให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งและความคับข้องใจ ได้แก่

ก. ความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย ความรู้สึกนี้อาจพบในครูใหม่

ข. ความรู้สึกขาดความสามารถ เช่น ครูรู้สึกไม่สามารถสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองกับนักเรียนได้ จึงมุ่งแต่สอนเนื้อหาวิชาแก่นักเรียนตามหน้าที่เท่านั้น

ค. ขาดความเอาใจใส่แก่นักเรียนและการสอน

ง. มีความบกพร่องทางบุคลิกภาพซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเป็นครูที่ดี เช่น บกพร่องในการได้ยิน การเห็น สติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไม่ดี เกียจคร้าน เป็นต้น

3. เนื่องจากความขัดแย้งและความคับข้องใจในช่วงชีวิตตอนต้นของครู เช่น ปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึกน้อย หรือความไม่สมปรารถนา เป็นต้น อาจมีผลต่อบุคลิกภาพของครู ซึ่งอาจแสดงออกโดยการ

ก. ก้าวร้าว โกรธง่าย ใจแคบ เป็นต้น

ข. การชดเชย เช่น อาจแสดงออกในรูปของคนช่างพูด

ค. การหลบเลี่ยงความจริง อาจแสดงออกด้วยการคิดว่าตัวเองไม่สบาย วิตกกังวล อิจฉาริษยา หรือเป็นปฏิกิริยาต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือนักเรียน

❖ อาชีพครูเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบหลายด้านหลายประการ ประกอบกับสิ่งแวดล้อม บางอย่างมารบกวนจิตใจครู บางครั้งจึงทำให้ครูรู้สึกไม่สบายใจและเกิดความเบื่อหน่าย ต่ออาชีพครูได้ ดังที่ สุชาติ โสมประยูร (สุชาติ โสมประยูร 2514 : 191) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ครูเกิดความเบื่อหน่ายต่อการงานไว้ ดังนี้

1. สังคมจำกัดสิทธิบางอย่างของครู เช่น ครูต้องทำตนเป็นครูอยู่ทุก กระเบียดนิ้ว
2. สังคมขาดความเอาใจใส่ในอาชีพครู หรือไม่เห็นความสำคัญของครู
3. ครูต้องทำงานหนักเกินไป มีทั้งงานสอนและงานธุรการอื่น ๆ
4. ครูได้รับเงินเดือนต่ำหรือมีรายได้น้อยไม่พอเลี้ยงครอบครัว
5. การจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ครูไม่เพียงพอและทั่วถึง
6. สิ่งแวดล้อมทั่วไปไม่ดี บรรยากาศในการทำงานเป็นแบบเผด็จการ
7. ครูมีสุขภาพไม่สมบูรณ์และมีสมรรถภาพทางร่างกายไม่ดี

โครว์ (Crow. 1951 : 150) นักสุขวิทยาจิต ให้ความเห็นไว้ว่า งานครู เป็นงานที่มีภาระยุ่งยาก และมักทำให้ประสาทตึงเครียดได้เสมอ พร้อมกับได้สรุปปัญหา ที่ทำให้ครูยุ่งยากใจไว้ดังนี้

1. บุคลิกภาพไม่เหมาะสมจะเป็นครู
2. เตรียมการตอนไม่พร้อม
3. รายได้น้อย
4. ขาดความรู้ในการสอน
5. ห้องเรียนใหญ่เกินไป
6. มีปัญหาทางครอบครัวและสังคม

7. สุขภาพร่างกายไม่ดี

8. มีทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพครู

นอกจากนี้ เรดเคิล และ วัตเทนเบิร์ก (Redl and Wattenberg. 1951 : 388) ได้กล่าวถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่มักเกิดกับครู ทำให้ครูรู้สึกผิดหวังไม่สบายใจไว้ดังนี้ คือ

1. ความคับข้องใจเนื่องจากการสอนในชั้นเรียน ครูจำเป็นต้องแสดงว่าตนสนใจต่อการสอน ทั้ง ๆ ที่ใจจริงแล้วไม่รู้สึกเช่นนั้นเลย ครูจึงต้องเสแสร้งแสดงตนอยู่ตลอดเวลา อารมณ์ที่ครูอาจจะแสดงออกที่อื่นได้ แต่ในชั้นเรียนแล้วครูต้องหักห้ามหรือเก็บกดไว้

2. ครูมักจะใกล้ชิดกับสิ่งที่ไม่ดีสวดารมณ์ จากการกระทำของเด็กอยู่เสมอในชั้นเรียน เช่น เด็กแกล้ง ชุ่ยชอน ยั่วให้เกิดการลงโทษ นอกจากนั้นการที่นักเรียนในชั้นมีลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งบางครั้งความเป็นมนุษย์บุคคลทำให้ครูอดไม่ได้ที่จะมีจิตใจเอนเอียงต่อนักเรียนที่ถูกใจครู แต่สติเหนี่ยวรั้งในทางดีคอยเตือนว่าครูจะมีความลำเอียงไม่ได้ ฉะนั้นครูต้องต่อสู้กับความรู้สึกภายในของตน

3. ความผิดหวังเกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น ครูอยากให้นักเรียนเรียนเก่ง สอบได้คะแนนสูง แต่นักเรียนกลับเป็นตรงกันข้าม

4. ครูต้องประพฤติดนอยู่ในระเบียบแบบแผน ซึ่งบางครั้งอาจจะทำอะไรตามที่เขาปรารถนา แต่ก็ไม่สามารถทำได้ ดังนั้นความกดดันในจิตใจเป็นสาเหตุทำให้เกิดความไม่สบายใจขึ้นกับครู

5. ความคับข้องใจเนื่องจากการตัดสินใจผิดที่เลือกอาชีพครู ซึ่งเมื่องานไม่ตรงกับความถนัดหรือความสนใจ ก็ทำให้เกิดความรู้สึกไม่มีความสุขและเกิดความเบื่อหน่ายในอาชีพครู

ปัญหาต่าง ๆ ที่ครูอาจารย์ทั้งหลายมักประสบและมีผลต่อสุขภาพจิตนั้น มีมากมายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน แต่งานของครูด้านการเรียนการสอนส่วนใหญ่เกิดขึ้น

ในชั้นเรียน ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงบรรยากาศของชั้นเรียน (Bernard. 1952 : 265 - 267) องค์ประกอบที่สำคัญที่เกี่ยวกับบรรยากาศของชั้นเรียนก็คือ สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนลักษณะและสภาพของอาคารสถานที่ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ชั้นเรียน

สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้บริหาร และระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงานมีส่วนสำคัญต่อสุขภาพจิตเช่นกัน คณะกรรมาธิการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อ้างจาก กิตติพร ปัญญาภิบาล 2515 : 14) ได้รายงานไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหารนั้น ตามปกติผู้บริหารมักจะมุ่งหวังให้ครูอยู่ในระเบียบวินัยอันดีงาม และไม่ให้อุบัติการณ์ต่าง ๆ ของตน ในบางโอกาสครูอาจจะรู้สึกตัวว่าตนถูกกล่าวหาโดยไม่เป็นธรรม ถ้าครูคนใดตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ ครูผู้นั้นก็มีหวังสุขภาพจิตไม่ดีแน่ ตัวอย่างส่วนที่ครูน้อยกล่าวติเตียนข้อบกพร่องของครูใหญ่ได้แก่ ขาดความยุติธรรม ไม่ส่งเสริมสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชา เอาแต่ใจตนเอง เป็นผู้เผด็จการ ไม่มีการวางแผนล่วงหน้า สิ่งงานไม่ชัดเจน ไม่ติดตามผลงาน ไม่ให้ความเป็นกันเองกับครู นอกจากนี้ยังได้รายงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกันไว้ว่า ครูบางคนมองเพื่อนครูด้วยกันเป็นคู่แข่ง ดังนั้นบรรยากาศในกลุ่มครูบางสภาพอาจมีบรรยากาศตึงเครียด แต่บางสภาพความสัมพันธ์เต็มไปด้วยความดีใจยินดีอันเป็นภัยต่อสุขภาพจิตของหมู่คณะครูเป็นอย่างยิ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. ผลงานวิจัยต่างประเทศ

กาเพลน และ โอเดีย (Kaplan and O'Dea. 1953 : 351 - 354) ได้ทำการวิจัยว่ามีสาเหตุอะไรบางอย่างที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพจิตของครู เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยการให้ครูเขียนรายการเกี่ยวกับสภาพการทำงานที่ทำให้เกิดความไม่พอใจ ได้แสดงผลการศึกษาไว้ดังนี้

ความถี่

1. การะการทำงานของครูมากเกินไป	64 %
2. จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนมากเกินไป	51 %
3. อาการเรียนไม่เพียงพอ	50 %
4. งานต่าง ๆ รวมกับการสอน	49 %
5. ความล้มเหลวในการที่จะรายงานศักยภาพ ของนักเรียนได้อย่างเพียงพอ	48 %
6. ขาดความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน	44 %
7. ครูทำหน้าที่เลขานุการ	42 %
8. เครื่องอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์การสอน ไม่เพียงพอ	40 %
9. โรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับ ความแตกต่างระหว่างบุคคล	39 %
10. โรงเรียนขาดเงินทุนที่จะทำให้การปฏิบัติงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	37 %

ผลของการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ในการทำงานของครูนั้น ถ้ามีภาระหน้าที่มากเกินไป สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น อาคารสถานที่ ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ในการสอนไม่เหมาะสมหรือเพียงพอแล้ว อาจทำให้เกิดความไม่พอใจ อันจะเป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตของครูอย่างมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้คล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ เมทเฟสเซล รองศาสตราจารย์สาขาจิตวิทยาการศึกษา แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียตอนใต้ (University of Southern California) ซึ่งได้ร่วมงานกับ เชีย ศึกษาธิการเขตแคลิฟอร์เนีย (Metfessel and Shea. 1961 : 16 - 17) ทำการวิจัยเพื่อหาสาเหตุที่ครูอเมริกันในโรงเรียนรัฐบาลลาออกไปประกอบอาชีพอื่นปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก ผลการวิจัยพบสาเหตุที่ทำให้ครูไม่พอใจอาชีพของตน 50 ประการ ซึ่งแบ่งข้อกับข้อใจตามหัวข้อไว้ดังนี้

1. สภาพการทำงานของครู แบ่งเป็น

ก. เครื่องอำนวยความสะดวกและวัสดุใช้สอยสำหรับครู ตัวอย่างเช่น
อ่างล้างมือ ตู้ โต๊ะ กระดาษ ดินสอ ฯลฯ มีจำนวนไม่เพียงพอและมีคุณภาพต่ำ

✓ ข. การบริการช่วยเหลือพิเศษ ตัวอย่างเช่น ไม่มีบริการทางจิตวิทยา
หรือหน่วยงานที่โรงเรียนจะส่งเด็กที่มีปัญหาไปรับการช่วยเหลือ

✓ ค. ภาระหน้าที่ ตัวอย่างเช่น ครูต้องเตรียมการสอนมากวิสาเกินไป
ครูต้องเสียเวลาไปกับกิจกรรมนอกหลักสูตรมากเกินไป

✓ ง. เรื่องอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น รายได้น้อย ถูกรบกวนหรือขัดจังหวะ
ในขณะที่ทำการสอนโดยไม่จำเป็น

2. ความสัมพันธ์กับฝ่ายบริหาร

✓ ก. การประชุม ตัวอย่างเช่น การประชุมยึดเชื้อโดยไม่จำเป็น

✓ ข. การแบ่งงาน ตัวอย่างเช่น ครูถูกบังคับให้สอนในวิชาที่ไม่ถนัด หรือ
ไม่เคยเรียนมา

ค. สวัสดิการและความเป็นผู้นำ ตัวอย่างเช่น ขาดผู้นำในการแก้ปัญหา
เกี่ยวกับประมวลการสอนและแบ่งให้นักเรียนเพื่อสอน ผู้บังคับบัญชาไม่คำนึงถึงสวัสดิการ
ส่วนบุคคลของครู

ง. เกี่ยวกับส่วนบุคคล ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครูใหญ่กับ
ครูไม่ดี

~ 3. สภาพของประชาคม ตัวอย่างเช่น ครูไม่มีอิสระที่จะทำอะไรได้ตามใจ
ชอบอย่างคนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมส่วนตัวหรือสังคม เพราะถูกต้องจำกัดควบคุม

จากผลการวิจัยดังกล่าวบ่งบอกถึงสาเหตุที่ทำให้ครูไม่พอใจในอาชีพของตน
ซึ่งไม่เพียงเฉพาะแต่สภาพการทำงานที่มีภาระหนักและขาดแคลนเครื่องอำนวยความสะดวก
ในการทำงานเท่านั้น ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับฝ่ายบริหารและสภาพของประชาคม
ที่ทำให้ครูเกิดความรู้สึกไม่มีอิสระ ก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ครูเกิดความไม่พอใจและ
หันไปประกอบอาชีพอื่น

จากการวิจัยของ ครุฑแข่งค์ (Cruickshank. 1974 : 154 - 159) ได้ใช้แบบสำรวจความคิดเห็นของครู แบบสอบถามที่ใช้คือ My Biggest Problem Today Inventory Forms และ Teacher Problem Checklist พบว่า ปัญหาและความต้องการที่มักเกิดขึ้นกับครูเสมอ ๆ ได้แก่

1. มีความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยในอาชีพการงานและอยากมีอิสระ
2. ต้องการมีสุขภาพแข็งแรง
3. ต้องการให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน
4. ต้องการมีทัศนคติต่ออาชีพครูดีขึ้น
5. ต้องการความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร

ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการของครูดังกล่าว นับว่ามีส่วนสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการทำงานครูอย่างยิ่ง

เกี่ยวกับขวัญของครูนั้น ฮารับ (Harap. 1959 : 55 - 57) ได้ทำการวิจัยเพื่อค้นหาสาเหตุที่ทำให้ขวัญของครูไม่ดี ระหว่างปี ค.ศ. 1949 - 1957 ปรากฏว่ามีสาเหตุจากจำนวนนักเรียนในชั้นมีมากเกินไป การบริหารโรงเรียนไม่ดี ไม่มีช่วงเวลาพักผ่อน ขาดวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน และบรรยากาศในโรงเรียนไม่เป็นประชาธิปไตย และจากการศึกษาของ แอนเดอร์สัน และ แวนไคค์ (Anderson and Van Dyke. 1963 : 333 - 346) ซึ่งทำการวิจัยทำนองเดียวกัน พบปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญของครูที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ ความเชื่อมั่นและความนับถือในตัวผู้บริหาร การมีสัมพันธ์อันดีภายในคณะครู สุขภาพทางกายและทางจิตใจ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน

งานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สตรีกแลนด์ (Strickland. 1963 : 4598 - 4599) ซึ่งได้ทำการศึกษองค์ประกอบที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูในรัฐคาโรไลนาเหนือ ในด้านความมั่นคง ตำแหน่ง สภาพการทำงาน การบริหาร การนิเทศ

และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พบว่าองค์ประกอบที่มีผลทางจิตใจในการปฏิบัติงานของครู เรียงจากที่มีอิทธิพลมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ความร่วมมือของผู้ร่วมงาน
2. ความเอาใจใส่และความร่วมมือของครูใหญ่
3. ความเข้าใจและความร่วมมือของผู้ปกครอง
4. การมีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เพียงพอในการปฏิบัติงาน
5. ความมีอิสระในการสอน
6. การได้รับคำแนะนำที่ดีจากผู้บริหาร
7. นโยบายของโรงเรียนดี

องค์ประกอบที่ทำให้ขวัญกำลังใจของครูต่ำลง ได้แก่

1. มีงานธุรการ งานเสมียนให้ทำมาก
2. ไม่ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากครูใหญ่
3. อาคารเรียนไม่เพียงพอ
4. ขาดการประสานงานในระหว่างเพื่อนร่วมงาน
5. มีชั่วโมงการสอนมากเกินไป
6. เงินเดือนต่ำ
7. ขาดความร่วมมือและความสนใจจากผู้ปกครอง
8. นักเรียนมีวินัยที่ไม่ดี
9. ขาดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่สำคัญสำหรับใช้ประกอบการสอน

นอกจากนี้ นาเพียร์ (Napier. 1966 : 1228 - A) ได้ทำการวิจัยขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมและมัธยมในเนบราสกา (Nebraska) ทุกท้องถิ่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 789 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า การที่ขวัญในการปฏิบัติงานของครูสูงนั้น มีปัจจัยสำคัญ 13 ประการ ได้แก่

แต่ละคน

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของครู
2. ความสามารถในการบริหารก่อให้เกิดความเชื่อมั่น
3. ครูได้รับการสนับสนุนให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัย
4. ครูได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย
5. การวัดหาวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้อย่างเพียงพอ
6. การจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการสอนให้อย่างเพียงพอ
7. การมอบหมายงานสอนให้เหมาะสมกับความรู้ที่ได้ศึกษาอบรมมา
8. ครูได้รับความยุติธรรมและมีความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน

กิจกรรมนอกหลักสูตร

9. การอบรมครูประจำการ
10. ความมั่นคงในหน้าที่การงาน
11. การมีนโยบายให้ลาได้อย่างเพียงพอ
12. การจัดการสอนให้ครูอย่างเป็นธรรมและยุติธรรม
13. ครูได้รับเงินเดือนในอัตราเท่าเทียมกับอาชีพอื่นที่ฝึกอบรมมา

ข. ผลงานวิจัยในประเทศ

จากผลการวิจัยของ กิตติพร ปัญญาภิญโญผล (กิตติพร ปัญญาภิญโญผล 2515 : 46 - 47, 70) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องสุขภาพจิตของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 392 คน เป็นชาย 196 คน หญิง 196 คน พบว่าครูมีปัญหาด้านสภาพการปฏิบัติงานสูงกว่าปกติ ผลจากการศึกษาสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูสรุปได้ ดังนี้

1. นักเรียนไม่กระตือรือร้นที่จะเรียน	57.39 %
2. จำนวนนักเรียนในวันมากเกินไป	57.65 %
3. นักเรียนทำงานไม่สะอาดเรียบร้อย	56.67 %

4. ครูได้รับเงินเดือนน้อยไม่พอใช้จ่าย	58.92 %
5. นักเรียนชอบลอกการบ้านกัน	59.43 %
6. นักเรียนทำแบบฝึกหัดไม่เต็มักไม่ยอมถามครู และไม่ยอมทำงานส่ง	60.71 %
7. นักเรียนไม่ส่งการบ้าน	60.96 %
8. นักเรียนบางคนหยุดเรียนบ่อย ๆ	61.98 %

และจากการศึกษาเปรียบเทียบสุขภาพจิตครู ปรากฏว่าสุขภาพจิตของครูหญิงดีกว่าครูชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน จำนวนครูที่มีความโน้มเอียงที่จะมีสุขภาพจิตไม่ดีมีอยู่ประมาณ 42.86 % และในจำนวนนี้ครูชายมีแนวโน้มที่จะมีสุขภาพจิตไม่ดีมากกว่าครูหญิง ครูที่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 30 - 34 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนอยู่ในช่วง 11 - 15 ปี มีแนวโน้มที่จะมีสุขภาพจิตไม่ดีมากกว่าครูที่มีช่วงอายุและประสบการณ์ในการสอนช่วงอื่น ๆ

ต่อมา ยนต์ ชุมจิต (ยนต์ ชุมจิต 2520 : 39 - 40) ได้ศึกษาสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงานอันมีผลต่อสุขภาพจิตของครูอาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 5 ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า สภาพปัญหาที่ทำให้ครูอาจารย์รู้สึกหนักใจหรือไม่สบายใจเกิดความวิตกกังวลต่าง ๆ นั้น เรียงตามลำดับความสำคัญของปัญหาที่ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 50 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีดังนี้ คือ

1. นักเรียนไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถาม	64.00 %
2. ครูอาจารย์บางคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่า ส่วนรวม	62.20 %
3. เด็กบางคนชอบก่อแกล้งเพื่อนในขณะที่เรียน	59.60 %
4. นักเรียนชอบละเมิดระเบียบของโรงเรียนเสมอ เช่น มาสาย ไว้มขยาว แต่งกายไม่เหมาะสม เล่นการพนัน ฯลฯ	56.00 %

5. ครูอาจารย์ชอบแบ่งเป็นกลุ่มโดยไม่จำเป็น	55.40 %
6. นักเรียนชอบเลขหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	54.80 %
7. ครูอาจารย์บางคนชอบทำตนเหนือกว่าคนอื่น	54.40 %
8. ครูอาจารย์บางคนชอบแกล้งแหยงซึ่งดีซึ่งเด่นกัน	53.20 %
9. ครูอาจารย์ถูกยืมไปใช้งานที่อื่น	52.40 %
10. ระเบียบวินัยบางอย่างหละหลวม	51.20 %
11. นักเรียนไม่ค่อยสนใจเรียน	50.60 %
12. ครูอาจารย์ประจำชั้นมีงานที่ต้องทำมากกว่าครูพิเศษ	50.00 %

และผลการเปรียบเทียบลักษณะปัญหาที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของครูอาจารย์แยกตามเพศ ระดับอายุ คุณวุฒิ และประสบการณ์ในการสอน ปรากฏผลว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อนึ่งจากผลการวิจัยของ เฟื่องศิลป์ ทรายุทธพิทักษ์ (เฟื่องศิลป์ ทรายุทธพิทักษ์ 2502 : 25, 37) ได้ศึกษาเรื่องสุขภาพของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนคร และธนบุรี จำนวน 162 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนมากไม่ชอบอาชีพครู มีเพียง 37 ราย เท่านั้น ที่ตอบว่ามีความสุขมากในการประกอบอาชีพครู ส่วนเรื่องการประสบความสำเร็จในการทำงาน ครูส่วนใหญ่ตอบว่ามีความสำเร็จพอสมควร สำหรับปัญหาที่ครูต้องเผชิญอยู่เสมอในห้องเรียน คือ

1. ปวดศีรษะทั้งวัน ต้องการพักผ่อน แต่นักเรียนต้องการกิจกรรมมาก ๆ ครูต้องข่มความรำลึกไว้ บางครั้งทนไม่ไหวก็แสดงอารมณ์ออกไปด้วยการลงโทษหรือเกิดความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน
2. การที่ครูมุ่งหวังให้นักเรียนทุกคนเป็นคนดี เพื่อแสดงว่าตนสอนดี แต่มีเด็กบางคนสมองอ่อน เด็กหัวดี เกเร ทำให้ครูไม่สบายใจ
3. ครูต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างแก่เด็ก จึงต้องเก็บกดความรู้สึกบางอย่างไว้ ซึ่งเป็นเหตุให้ครูไม่สบายใจ

4. ระเบียบบางอย่างของโรงเรียนทำให้ครูไม่สบายใจ ครูไม่มีความสุข และไม่ได้เสรีภาพเท่าที่ควร ครูจึงไม่สบายใจ

จากผลการวิจัยข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องพบกับสภาพ การณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาอยู่เป็นประจำ สำหรับครูใหม่หรือครูที่มีประสบการณ์ในการสอน น้อยมักจะประสบกับปัญหาที่แตกต่างออกไปบางประการ

จากการวิจัยของ วิทยา นาทอง (วิทยา นาทอง 2508 : 25) ซึ่งศึกษา ปัญหาครูใหม่ พบว่าประสบปัญหา 4 ประการ คือ

1. เกี่ยวกับชุมชนและโอกาสสังคมในชุมชน ผู้ปกครองรายได้ต่ำจึงไม่ให้ความร่วมมือในการศึกษา

2. เกี่ยวกับโรงเรียนและบุคลากร ครูขาดความร่วมมือ ไม่ทราบระเบียบ ปฏิบัติของโรงเรียน ผู้บังคับบัญชาขาดความยุติธรรม

3. เกี่ยวกับการสอน ได้สอนวิชาที่ไม่ถนัด ได้ก็มีพื้นความรู้ต่างกัน ไม่ทราบ วิธีแก้ปัญหาของนักเรียน

4. เกี่ยวกับสวัสดิการหรือผลประโยชน์ตามสิทธิของครู เกี่ยวกับบ้านพักครู การคมนาคมทางไกล รายได้ไม่พอกับรายจ่าย

และจากการวิจัยของ สมอาจ วัลโล (สมอาจ วัลโล 2509 : 147) ซึ่งศึกษาปัญหาของครูโรงเรียนสาธิต พบว่าครูในโรงเรียนสาธิต ส่วนมากมีปัญหา คลายคลึงกันบางประการ ดังนี้

1. ขาดโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
2. ระดับความรู้ของนักเรียนต่ำมาก
3. แหล่งคนควมมีน้อย
4. รายได้น้อย
5. คณะครูไม่ร่วมมือ
6. ไม่มีที่ปรึกษาทางวิชาการ

- ๗. อุปกรณ์การสอนไม่พอ
- ๘. งานธุรการมากเกินไป
- ๙. ไม่ได้รับความสะดวกเรื่องที่อยู่อาศัย
- ๑๐. ภาระทางครอบครัวมากเกินไป

นอกจากนี้ วีระชาติ แก้วไสย (วีระชาติ แก้วไสย 2518 : 62 - 63)

ได้ทำการศึกษาเรื่อง "องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย" โดยทำการสำรวจทัศนคติจากครูโรงเรียนเทศบาล 51 คน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 65 คน และโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 259 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 375 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ที่มีความพอใจในงานมีความรู้สึกพึงพอใจต่อความสำเร็จของงานอยู่ในระดับสูง รองลงมาได้แก่ ความรับผิดชอบ ความปลอดภัยในการทำงาน และมีความรู้สึกต่อนโยบายและการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำเหนือขึ้นมาได้แก่ เงินเดือน ความเป็นอยู่ส่วนตัว และลักษณะของงาน

2. ครูที่ไม่พอใจในงาน มีความรู้สึกต่อความรับผิดชอบในระดับสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ความปลอดภัยในการทำงานและความสำเร็จของงาน มีความรู้สึกต่อนโยบายและการบริหารงานในระดับต่ำสุด เหนือขึ้นมาได้แก่ เงินเดือน ความเป็นอยู่ส่วนตัว และลักษณะของงาน

3. ครูที่มีความพอใจในงานมีความรู้สึกต่อองค์ประกอบที่เป็นสิ่งจำเป็นสูงกว่าครูที่ไม่มีความพอใจในงาน 8 องค์ประกอบ คือ เงินเดือน โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ฐานะของอาชีพในสายตาของสังคม ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร ความเป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงาน การปกครองบังคับบัญชา นโยบายและการบริหารงานและสภาพการทำงาน ส่วนในเรื่องความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในการทำงาน และความปลอดภัยในการทำงาน ครูทั้งสองกลุ่มมีความรู้สึกพอ ๆ กัน

ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบระดับความรู้สึกรู้สึกของครูทั้งสามสังกัด มีความรู้สึกรู้สึกต่อความสำเร็จของงาน การได้รับความยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน และความรับผิดชอบพอ ๆ กัน และผลการเปรียบเทียบระดับความรู้สึกรู้สึกของครูที่มีต่อองค์ประกอบของปัจจัย โดยจำแนกตาม อายุ คุณวุฒิ ปรากฏว่าไม่ส่งผลต่อองค์ประกอบต่าง ๆ แตกต่างกัน

และจากการศึกษาของ สุธรรม ประทานทรัพย์ (สุธรรม ประทานทรัพย์ 2520 : 46 - 48) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาส่วนตัวและสภาพการปฏิบัติงานของครูในระดับมัธยมศึกษา พบว่าครูที่สอนในกรุงเทพมหานคร กับครูในจังหวัดใกล้เคียงประสบปัญหาส่วนตัวและปัญหาด้านสภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน สำหรับการศึกษาคูหาเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงาน พบว่า ครูชายและครูหญิงประสบปัญหาด้านสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ครูโสดประสบปัญหาด้านสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างจากครูที่สมรสแล้วอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับครูที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน ประสบปัญหาด้านสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการค้นคว้าวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า สภาพการปฏิบัติงานของครูในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ตลอดจนสภาพอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสวัสดิการต่าง ๆ มีผลทำให้ครูต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นการสมควรที่จะศึกษาสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ครูประสบในขณะที่ปฏิบัติงาน และสุขภาพจิตของครูซึ่งเป็นผลมาจากความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงและส่งเสริมให้ครูได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลดีต่อสภาพจิตใจของครูยิ่งขึ้น

สมมติฐานในการวิจัย

1. สภาพการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของครูอาจารย์ในทางบวก
2. ครูอาจารย์ชายและหญิงมีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
3. ครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

4. ครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

5. ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

6. ครูอาจารย์ชายและหญิง มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน

7. ครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน *

8. ครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน *

9. ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้จัดกระทำกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา เฉพาะที่เป็นโรงเรียนประจำ ปีการศึกษา 2523 เขตการศึกษาละ 1 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ Simple Random Sampling ได้โรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 12 โรงเรียน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตการศึกษา

เขตการศึกษา	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด	จำนวน
1	ศึกษาสงเคราะห์บางกรวย	บางกรวย	นนทบุรี	20
2	ศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส	แว้ง	นราธิวาส	19
3	ศึกษาสงเคราะห์สุราษฎร์ธานี	เมือง	สุราษฎร์ธานี	21
4	ศึกษาสงเคราะห์เขาพนม	เขาพนม	กระบี่	21
5	ศึกษาสงเคราะห์พนมทวน	พนมทวน	กาญจนบุรี	23
6	ศึกษาสงเคราะห์ชัยนาท	เมือง	ชัยนาท	15
7	ศึกษาสงเคราะห์ตาก	เมือง	ตาก	30
8	ศึกษาสงเคราะห์แม่จัน	แม่จัน	เชียงราย	16
9	ศึกษาสงเคราะห์สกลนคร	พรรณานิคม	สกลนคร	20
10	ศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	22
11	ศึกษาสงเคราะห์นางรอง	นางรอง	บุรีรัมย์	18
12	ศึกษาสงเคราะห์มะขาม	มะขาม	จันทบุรี	15
	รวม			240

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

1. เพศหญิง	118 คน
2. เพศชาย	122 คน

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

1. อายุ 19 - 30 ปี	162 คน
2. อายุ 31 ปีขึ้นไป	78 คน

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส

1. โสด	99 คน
2. สมรส	141 คน

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

1. ประสบการณ์ 1 - 7 ปี	155 คน
2. ประสบการณ์ 8 ปีขึ้นไป	85 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ

1. แบบสอบถามวัดสภาพการปฏิบัติงาน จำนวน 60 ข้อ
2. แบบสอบถามวัดสุขภาพจิต จำนวน 60 ข้อ

แบบสอบถามทั้งสองฉบับนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบ Summated Rating ตามวิธีของ Likert (Likert's Scaling)

ก. แบบสอบถามวัดสภาพการปฏิบัติงาน

แบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. กำหนดขอบเขตเนื้อหาตามแนวทางผลงานวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้อง

และจากเครื่องมือวัดปัญหาการปฏิบัติงานของครูมัธยมของ กิตติพร ปัญญาภิญโญผล (กิตติพร ปัญญาภิญโญผล 2515 : 64 - 68) แบบสอบถามความชัดเจนเกี่ยวกับบรรยากาศของโรงเรียนของ จรรย์งศ์ งามญาติ (จรรย์งศ์ งามญาติ 2519 : ภาคผนวก) แบบสอบถามปัญหาสภาพการปฏิบัติงานของ สุธรรม ประทานทรัพย์ (สุธรรม ประทานทรัพย์ 2520 : ภาคผนวก) แบบสอบถามสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ของ ยนต์ ชุ่มจิต (ยนต์ ชุ่มจิต 2520 : 74 - 77)

3. สร้างแบบสอบถามปลายเปิด (Open end) ถามสภาพปัญหาครูอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 80 คน นำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับความถี่ และเลือกปัญหาที่มีความถี่สูงไว้

4. รวบรวมปัญหาจากข้อ 2 และ 3 นำมาวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ในโรงเรียน ว่ามีลักษณะหรือสภาพการณ์เป็นอย่างไรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

4.1 นักเรียน

4.2 ผู้บังคับบัญชา

4.3 เพื่อนร่วมงาน

4.4 หน้าที่ที่ครูอาจารย์ต้องปฏิบัติ

4.5 สภาพอาคาร สถานที่ อุปกรณ์ สวัสดิการ

นำข้อมูลที่ได้รับมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ได้ข้อคำถาม 90 ข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามนี้ไปหาค่าความเที่ยงตรง (Face Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา จิตวิทยา และการแนะแนว จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบแบบสอบถามนั้นครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดหรือไม่ ตอนใดไม่ครอบคลุมก็ปรับปรุงแก้ไขใหม่

5. นำแบบสอบถามไปทดลองสอบ (Try out) กับครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้ดียิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

ลักษณะ แบบสอบถาม

แบบสอบถามวัดสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ผู้ตอบพิจารณาว่า ลักษณะหรือสภาพการณ์อย่างนั้นเกิดขึ้น หรือมีอยู่ในความรู้สึก หรือความเป็นจริงในตัวผู้ตอบมากน้อยเพียงใด โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เมื่อผู้ตอบพิจารณาข้อความในแต่ละข้อแล้วให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่สอดคล้องกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตัวผู้ตอบให้มากที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๐. นักเรียนกระตือรือร้นที่จะเรียนเพียงใด		✓			
๐๐. โรงเรียนมีนโยบายในการทำงานชัดเจนเพียงใด				✓	

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อคำถามที่สร้างขึ้น มีทั้งข้อความที่เป็นบวก (Positive Statement) และที่เป็นลบ (Negative Statement)

ข้อความที่เป็นบวก ให้คะแนนดังนี้

- มากที่สุด 5 คะแนน
- มาก 4 คะแนน
- ปานกลาง 3 คะแนน
- น้อย 2 คะแนน
- น้อยที่สุด 1 คะแนน

ข้อความที่เป็นลบให้คะแนนกลับกันดังนี้

มากที่สุด	1	คะแนน
มาก	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	4	คะแนน
น้อยที่สุด	5	คะแนน

การหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

1. การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ กระทำโดยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมคะแนนของแต่ละคน จัดเรียงคะแนนจากสูงไปต่ำ ตัดเอาคะแนนสูงสุดมา 25 % (20 คน) แยกไว้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มสูง และตัดคะแนนจากน้อยที่สุดขึ้นไป 25 % (20 คน) ไว้อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มต่ำ จากนั้นนำค่าเฉลี่ยรายข้อของแต่ละกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญ เพื่อหาความแตกต่าง โดยใช้ $t - test$ คัดเลือกเฉพาะข้อที่มีความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $\alpha = .05$ ขึ้นไป นำมาคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงสุดไว้ 60 ข้อ

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ภายหลังจากคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพสูงตามกำหนดไว้แล้ว ก็นำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธี Coefficient Alpha (α) ของ Cronbach (Cronbach. 1972 : 126) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ = .9124 นับว่ามีค่าสูงพอที่จะเชื่อถือและสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไปได้

ข. แบบสอบถามวัดสุขภาพจิตของครูอาจารย์

แบบสอบถามวัดสุขภาพจิตของครูอาจารย์ฉบับนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามลำดับขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ความหมายของคำว่า "สุขภาพจิตของครูอาจารย์" จากเอกสารต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
2. ศึกษาผลงานการวิจัย เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ และจากเครื่องมือวิเคราะห์กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของ ณัฐพล ชันธโชย (ณัฐพล ชันธโชย 2517 : 445 - 447) เครื่องมือศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความพอใจในการทำงานของอาจารย์ของ สุกรณ์ ศรีพหล (สุกรณ์ ศรีพหล 2519 : ภาคผนวก) เครื่องมือวัดสภาพความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ นิยม ศรีวิเศษ (นิยม ศรีวิเศษ 2521 : ภาคผนวก) นำมาพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางการกำหนดขอบเขตเนื้อหา
3. สร้างแบบสอบถามโดยใช้ข้อมูลจากข้อ 1 และข้อ 2 มาประกอบกัน โดยข้อคำถาม 89 ข้อ นำไปหาความเที่ยงตรง (Face Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ นักการศึกษา นักจิตวิทยา และนักแนะแนว รวม 5 ท่าน เป็นผู้ตรวจพิจารณา เพื่อให้แบบสอบถามถูกต้องตามนิยามศัพท์เฉพาะ และเหมาะสมกับการนำไปใช้
4. นำแบบสอบถามไปทดลองสอบ (Try out) กับครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน เลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้ดีขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

ลักษณะแบบสอบถาม

แบบสอบถามวัดสุขภาพจิตของครูอาจารย์นี้ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ผู้ตอบพิจารณาตอบตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตัวผู้ตอบ โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เมื่อผู้ตอบพิจารณาข้อความในแต่ละข้อแล้ว ให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่สอดคล้องกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตัวผู้ตอบให้มากที่สุด

ตัวอย่าง

11(01)

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๐. ข้าพเจ้าพอใจในสัมพันธภาพของ ข้าพเจ้ากับเพื่อนร่วมงาน				✓	
๐๐. ข้าพเจ้ามีขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงานดีมาก		✓			

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ข้อความที่สร้างขึ้นมีทั้งข้อความที่เป็นบวก (Positive Statement) และ
ที่เป็นลบ (Negative Statement)

ข้อความที่เป็นบวก ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

ข้อความที่เป็นลบ ให้คะแนนกลับกันดังนี้

มากที่สุด	1	คะแนน
มาก	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	4	คะแนน
น้อยที่สุด	5	คะแนน

การหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

1. การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ กระทำโดยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมคะแนนของแต่ละคน จัดเรียงคะแนนจากสูงไปต่ำ ตัดเอาคะแนนสูงสุดมา 25 % (20 คน) แยกไว้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มสูง และตัดคะแนนจากน้อยที่สุดขึ้นไป 25 % (20 คน) ไว้อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มต่ำ จากนั้นนำค่าเฉลี่ยรายข้อของแต่ละกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญ เพื่อหาความแตกต่าง โดยใช้ t-test คัดเลือกเฉพาะข้อที่มีความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$ ขึ้นไป นำมาคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงสุดไว้ 60 ข้อ

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ภายหลังจากคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพสูงตามกำหนดไว้แล้ว ก็นำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธี Coefficient Alpha (α) ของ Cronbach (Cronbach. 1972 : 126) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ = .8065 นับว่ามีค่าสูงพอที่จะเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแนบหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย และจดหมายขอความร่วมมือเป็นการส่วนตัวจากอาจารย์ใหญ่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย ตั้งแต่วันที่ 4 สิงหาคม 2523 ถึงวันที่ 30 สิงหาคม 2523 จึงได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบทุกโรงเรียน จำนวน 253 ชุด ตัดเอาเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุด จำนวน 240 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.86

การจัดกระทำกับข้อมูล

1. นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. แยกประเภทแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ ที่จะวิเคราะห์

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ

4. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑๐

1. หากสถิติพื้นฐานดังต่อไปนี้ คือ

1.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร (Ferguson. 1971 :

45)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความแปรปรวน (Variance) โดยใช้สูตร (Ferguson.

1971 : 62)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N (N - 1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนกรณีในแต่ละกลุ่มตัวแปร

2. ทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้สูตร (Ferguson.

1971 : 152)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย
ของตัวแปร ,
 $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2
ตามลำดับ
 S_1^2, S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2
ตามลำดับ
 N_1, N_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2

3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยใช้สูตร
(Ferguson. 1971 : 102)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
 $\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณของคะแนน 2 ชุด
 $\sum X, \sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละชุด
 $\sum X^2, \sum Y^2$ แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนนแต่ละชุด
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

ทดสอบค่านัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์จากสูตร (Walker. 1953 : 241)

$$t = r \sqrt{\frac{N - 2}{1 - r^2}}$$

สำหรับการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ได้ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. หากค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดสภาพการปฏิบัติงาน และแบบสอบถามวัดสุขภาพจิตของครูอาจารย์ โดยการทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของแต่ละข้อ ระหว่างกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำ โดย t - test ทีละข้อ ใช้สูตร (Walpole. 1972 : 161)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left\{ \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right\}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - Distribution
 $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำตามลำดับ
 S_1^2, S_2^2 แทน ค่าคะแนนความแปรปรวนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำตามลำดับ
 n_1, n_2 แทน จำนวนครูอาจารย์ในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำตามลำดับ

2. การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จะได้นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้ว มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยพิจารณาค่า Coefficient Alpha (α) ของ Cronbach (Cronbach. 1972 : 126) จากสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n - 1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
 n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถามทั้งฉบับ

s_1^2	แทน ค่าความแปรปรวนรายข้อ
s_t^2	แทน ค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ
Σs_1^2	แทน ผลรวมของค่าความแปรปรวนรายข้อ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน
$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนดิบ
S^2	แทน ค่าความแปรปรวน
S	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
r_{xy}	แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนน 2 กลุ่ม

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสภาพการปฏิบัติงานกับ
สุขภาพจิตของครูอาจารย์

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ ที่มีความ
แตกต่างกันในด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ ที่มีความแตกต่างกันใน
ด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสภาพการปฏิบัติงานกับสุขภาพจิตของครูอาจารย์ ซึ่งได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ว่า "สภาพการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของครูอาจารย์ในทางบวก"

ตาราง 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสภาพการปฏิบัติงานกับสุขภาพจิตของครูอาจารย์

ตัวแปร	N	ΣX	ΣY	ΣX^2	ΣY^2	ΣXY	r_{xy}	t
สภาพการปฏิบัติงาน	240	46662	-	9314684	-	9512819	.7217	16.0854**
สุขภาพจิต		-	48104	-	9846876			

$$t_{.01} (240) = 2.326$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2 ปรากฏว่าสภาพการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของครูอาจารย์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ที่มีความแตกต่างกันในด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส และประสบการณ์ในการทำงาน
การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น

- 2.1 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ที่มีเพศต่างกัน
- 2.2 เปรียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ที่มีอายุต่างกัน
- 2.3 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน

2.4 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน

2.1 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ที่มีเพศต่างกัน ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ว่า "ครูอาจารย์ชายและหญิง มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน"

ตาราง 3 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ เมื่อจำแนกตามเพศ

เพศ	N	สภาพการปฏิบัติงาน			t
		$\bar{X}$	S^2	S	
ชาย	122	199.1967	915.9609	30.2648	2.2165*
หญิง	118	190.6271	877.9091	29.6295	

$$t_{.05} (240) = 1.9600$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3 แสดงว่าครูอาจารย์เพศชาย มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกับครูอาจารย์เพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ที่มีอายุต่างกัน ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ว่า "ครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน"

ตาราง 4 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ จำแนกตามอายุ

อายุ	N	สภาพการปฏิบัติงาน			t
		$\bar{X}$	S^2	S	
น้อย	162	192.2037	883.9632	29.7315	1.6868
มาก	78	199.8461	1175.4565	34.2849	

$$t_{.05} (240) = 1.9600$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4 แสดงว่าครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ว่า "ครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน"

ตาราง 5 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	N	สภาพการปฏิบัติงาน			t
		$\bar{X}$	S^2	S	
โสด	99	193.7474	928.6786	30.4742	.3932
สมรส	141	195.3546	1033.3421	32.1456	

$$t_{.05} (240) = 1.9600$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 5 แสดงว่าครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.4 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ว่า "ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน"

ตาราง 6 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	N	สภาพการปฏิบัติงาน			t
		$\bar{X}$	S^2	S	
น้อย	155	191.2645	852.7542	29.2019	2.1959*
มาก	85	200.9411	1182.9131	34.3935	

$$t_{.05} (240) = 1.9600$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 6 แสดงว่าครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ ที่มีความแตกต่างกันในด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส และประสบการณ์ในการทำงาน
การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น

- 3.1 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ที่มีเพศต่างกัน
- 3.2 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ที่มีอายุต่างกัน
- 3.3 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน
- 3.4 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน

ต่างกัน

3.1 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ ที่มีเพศต่างกัน ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ว่า "ครูอาจารย์ชายและหญิง มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน"

ตาราง 7 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ จำแนกตามเพศ

เพศ	N	สุขภาพจิต			t
		$\bar{X}$	S^2	S	
ชาย	122	204.3360	786.6878	28.0479	2.1959*
หญิง	118	196.7118	661.5402	25.7204	

$$t_{.05} (240) = 1.9600$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 7 แสดงว่าครูอาจารย์ชายและหญิง มีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ที่มีอายุต่างกัน ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ว่า "ครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน"

ตาราง 8 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ จำแนกตามอายุ

อายุ	N	สุขภาพจิต			t
		$\bar{X}$	S^2	S	
น้อย	162	197.9259	682.4292	26.1233	2.1397*
มาก	78	206.1153	813.9475	28.5297	

$$t_{.05} (240) = 1.9600$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 8 แสดงว่าครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ว่า "ครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน"

ตาราง 9 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	N	สุขภาพจิต			t
		$\bar{X}$	S^2	S	
โสด	99	198.7979	693.9587	26.3430	.8630
สมรส	141	201.8439	768.0612	27.7139	

$$t_{.05} (240) = 1.9600$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 9 แสดงว่าครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.4 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ตามที่ได้อ้างสมมติฐานในการศึกษาไว้ว่า "ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน"

ตาราง 10 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของครูอาจารย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	N	สุขภาพจิต			t
		$\bar{X}$	S^2	S	
น้อย	155	197.5548	625.8719	25.0174	2.2382*
มาก	85	206.1176	900.7955	30.0132	

$$t_{.05} (240) = 1.9600$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 10 แสดงว่าครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการปฏิบัติงาน และสุขภาพจิตของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงาน และสุขภาพจิตของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส และประสบการณ์ในการทำงาน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา เฉพาะที่เป็นโรงเรียนประจำ เขตการศึกษาละ 1 โรงเรียน จำนวน 240 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามวัดสภาพการปฏิบัติงาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 60 ข้อ แต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.4006 ถึง 9.2666 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ = .9124
2. แบบสอบถามวัดสุขภาพจิต เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 60 ข้อ แต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.1315 ถึง 8.3756 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ = .8065

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความแปรปรวน (Variance)
2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้ Pearson Product Moment Correlation Coefficient
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ t - test

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์ มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = .7217$, $t = 16.0854$, $p < .01$)
2. ครูอาจารย์เพศชาย มีสภาพการปฏิบัติแตกต่างกับครูอาจารย์เพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.2165$, $p < .05$)
3. ครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.1959$, $p < .05$)
6. ครูอาจารย์ชายและหญิงมีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.1959$, $p < .05$)
7. ครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.1397$, $p < .05$)

8. ครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

9. ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.2382$, $p < .05$)

อภิปรายผล

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

ผลการศึกษาปรากฏว่า สภาพการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองปรากฏว่า สภาพการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของครูอาจารย์ค่อนข้างสูง ($r = .7217$) จากผลการวิจัยครั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า สุขภาพจิตของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพการปฏิบัติงานอย่างมาก ถ้าสภาพการปฏิบัติงานดี สุขภาพจิตของครูอาจารย์ก็จะดี ถ้าสภาพการปฏิบัติงานไม่ดี สุขภาพจิตของครูอาจารย์ก็จะไม่ดีตามไปด้วย

จากผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า สภาพการปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับที่ เดวิส (Davis, 1951 : 55) ได้กล่าวไว้ว่า ขวัญของผู้ทำงานจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน ความพึงพอใจในหน้าที่ นโยบาย การให้บำเหน็จรางวัลและสภาพแวดล้อม ซึ่งพิจารณาจากสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ในสำนักงาน รวมทั้งสวัสดิการต่าง ๆ สภาพการณ์เหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของผู้ทำงานอย่างมาก

เหตุที่ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่เป็นโรงเรียนประจำ ส่วนใหญ่จะพักอาศัยอยู่ในโรงเรียน เพราะมีภารกิจในการดูแลเอาใจใส่นักเรียนที่กินอยู่หลับนอนในโรงเรียน อาทิเช่น การดูแลนักเรียน

ในหอพัก การปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวัน ดูแลการรับประทานอาหาร การเล่นกีฬาและ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ตลอดจนการเปิดทำการสอนในวันเสาร์ตามระเบียบ ของกรมสามัญศึกษา สำหรับโรงเรียนประจำ เป็นต้น หน้าที่ดังกล่าวนี้ว่าเป็นหน้าที่ พิเศษ ซึ่งจะต้องปฏิบัตินอกเหนือไปจากการสอน และจะต้องกระทำเป็นประจำ นอกจากนี้ ครูอาจารย์ยังจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพการทำงาน เช่น การปรับตัวต่อนักเรียน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนครูอาจารย์ บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียน รวมทั้งสภาพที่อยู่อาศัยและสวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับ ซึ่งเป็นภาระของครูอาจารย์อย่างมาก ดังนั้นอาจ กล่าวได้ว่า ทั้งในด้านการกิจการสอน หน้าที่พิเศษ ตลอดจนการปรับตัวด้านต่าง ๆ ย่อมจะมีส่วนสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ถ้าหากสภาพการปฏิบัติงานทั้งหลายเป็นที่ น่าพอใจ ก็ย่อมจะทำให้ครูอาจารย์มีสุขภาพจิตดีไปด้วย

จากรายงานการสำรวจสภาวะการศึกษาสงเคราะห์ (กองแผนงานการศึกษา 2523 : 26 - 35) พบว่า ครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ขาด ความกระตือรือร้นที่จะสอนอยู่ในโรงเรียนนี้ต่อไป สาเหตุเพราะมีโอกาสที่จะก้าวหน้า น้อยมาก เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดมีน้อย ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัด ซึ่งบางโรงก็อยู่ ห่างไกลจังหวัดหรืออำเภอมากเกินไป ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น การติดต่อ ประสานงานกับหน่วยงานอื่น การจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภค การรักษาพยาบาลเมื่อเกิด การเจ็บป่วย บางโรงตั้งอยู่ในเขตผู้ก่อการร้าย ครูอาจารย์ไม่กล้าไปอยู่ ครูอาจารย์ที่สอน อยู่ก็ขาดขวัญและกำลังใจ คิดว่าตนทำงานหนักแต่สวัสดิการไม่ดีไปกว่าโรงเรียนอื่น ครู อาจารย์จึงมักแสดงออกในทางลบอยู่เสมอ จากผลการศึกษาดังกล่าวนี้จะพิจารณาได้ว่า สภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นั้น มีอิทธิพลต่อจิตใจของ ครูอาจารย์เป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่ว่า สภาพการปฏิบัติงานของ ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิต

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศที่มีต่อสภาพการปฏิบัติงาน และ สุขภาพจิตของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

ผลการศึกษาปรากฏว่า ครูอาจารย์ชายและครูอาจารย์หญิง มีสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยในด้านสภาพการปฏิบัติงาน (ครูอาจารย์ชาย $\bar{X} = 199.1967$, ครูอาจารย์หญิง $\bar{X} = 190.6271$) และด้านสุขภาพจิต (ครูอาจารย์ชาย $\bar{X} = 204.3360$, ครูอาจารย์หญิง $\bar{X} = 196.7118$) ปรากฏว่าครูอาจารย์ชายมีสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตดีกว่าครูอาจารย์หญิง

ผลการวิจัยครั้งนี้แตกต่างจากผลการวิจัยของ สุธรรม ประทานทรัพย์ (สุธรรม ประทานทรัพย์ 2520 : 47) ที่ศึกษาพบว่า ครูอาจารย์หญิงและชายประสบปัญหาด้านสภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน นอกจากการศึกษาของ สุธรรม ประทานทรัพย์ แล้ว ได้มีผลการวิจัยของ กิตติพร ปัญญาภิบาล (กิตติพร ปัญญาภิบาล 2515 : 70) ซึ่งทำการศึกษาสุขภาพจิตของครูมัธยม พบว่า ครูอาจารย์หญิงกับครูอาจารย์ชายประสบปัญหาที่ทำให้กระทบกระเทือนต่อสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และครูอาจารย์หญิงประสบปัญหาน้อยกว่าครูอาจารย์ชาย ทั้งด้านส่วนตัวและด้านสภาพการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยของกิตติพร ปัญญาภิบาล แตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้ในแง่ที่ว่าสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์ชายดีกว่าครูอาจารย์หญิง

สาเหตุที่ครูอาจารย์หญิงมีสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิต ไม่ดีเท่าครูอาจารย์ชาย อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ จากการศึกษาความแตกต่างเกี่ยวกับความสามารถในด้านการปรับตัวระหว่างเพศชายและเพศหญิง โดยการใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพของ Benreuter (อ้างจาก วิจิตพาลี วัฒนสินธุ์ และ จำเนียร ช่างโชติ 2519 : 61) พบว่า ส่วนเฉลี่ยของเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถปรับตัวเองได้มากกว่าชาย และยังพบอีกว่า ปกติวิสัยแล้วเพศหญิงมีอาการของโรคประสาท ชอบเก็บตัวเอง มีความมั่นใจในตัวเองน้อย และมีอารมณ์อ่อนไหวมากกว่าเพศชาย จากผลการศึกษาครั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า ความแตกต่างระหว่างเพศมีผลต่อความสามารถในการปรับตัว โดยที่เพศชายมีการปรับตัวได้ดีกว่าเพศหญิง ซึ่งอาจเป็นผลให้เพศชายมีสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตดีกว่าเพศหญิง

เมื่อพิจารณาสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จะพบข้อเท็จจริงหลายประการที่อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ครูอาจารย์หญิง ต้องใช้ความพยายามในการปรับตัวมากกว่าครูอาจารย์ชาย ตัวอย่างเช่น สภาพที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบทห่างไกลจากตัวเมือง การคมนาคมไม่สะดวก ขาดอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็น ดังที่มีรายงานการศึกษาสภาพการศึกษาสงเคราะห์ทั่วประเทศ (กองแผนงานการศึกษา 2523 : 8 - 9) พบว่า โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ร้อยละ 45 มีน้ำดื่มมาใช้เพียงพอเฉพาะบางฤดู อีกร้อยละ 35 มีใช้อย่างประหยัดตลอดปี ร้อยละ 25 ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ สำหรับโรงเรียนที่มีไฟฟ้าใช้อย่างเพียงพอจะมีเพียง 3 โรงเรียนนั้น สภาพการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่ของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เป็นอย่างมาก แต่ถ้าวัดเปรียบเทียบในด้านความรู้สึกระหว่างครูอาจารย์ชาย กับครูอาจารย์หญิงที่มีต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ นั้น จะพบว่า ครูอาจารย์หญิงย่อมไม่พอใจกับความไม่สะดวกสบายทั้งหลายมากกว่าครูอาจารย์ชาย เพราะครูอาจารย์หญิงนั้นเมื่ออยู่ในสภาพท้องถิ่นที่ห่างไกลจะต้องคอยระมัดระวังรักษาสวัสดิภาพ ตลอดจนความปลอดภัยของตนเอง ในขณะที่ครูอาจารย์ชายย่อมมีอันตรายน้อยกว่า นอกจากในด้านความปลอดภัยแล้ว ภารกิจในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ของครูอาจารย์หญิง ก็แตกต่างไปจากครูอาจารย์หญิงในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป กล่าวคือจะต้องปฏิบัติหน้าที่พิเศษต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นครูอาจารย์ในโรงเรียนประจำด้วย สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้ครูอาจารย์หญิงเกิดความรู้สึกเครียด หงุดหงิด อารมณ์เสียได้ง่าย อาจกล่าวได้ว่าสภาพการปฏิบัติงานมีผลต่อจิตใจของครูอาจารย์ โดยเฉพาะครูอาจารย์หญิงจะกระทบกระเทือนมากกว่าครูอาจารย์ชาย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตแพทย์ สมิธ (กิตติพร ปัญญาภิบาล 2515 : 70 อ้างจาก Smith. 1948 : 183) ซึ่งสำรวจพบว่า นอกจากอาชีพครูจะเป็นอาชีพที่มีปัญหาทำให้เครียดได้ง่ายแล้ว ครูอาจารย์หญิงยังมีแนวโน้มที่จะเป็นโรคประสาทได้ง่ายกว่าครูอาจารย์ชาย

ดังนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ครูอาจารย์หญิงซึ่งสอนอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ประสบกับสภาพการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่ยังไม่ดีพอ ย่อมจะมีสุขภาพจิตดีกว่าครูอาจารย์ชาย

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุที่มีต่อสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

ผลการศึกษาปรากฏว่า ครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกันมีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยครั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ครูอาจารย์ที่มีอายุน้อยกับครูอาจารย์ที่มีอายุมาก มีสภาพการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกัน แต่มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน ซึ่งเมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยด้านสุขภาพจิตมาพิจารณาแล้ว พบว่าครูอาจารย์ที่มีอายุมากมีสุขภาพจิตดีกว่าครูอาจารย์ที่มีอายุน้อย (ครูอาจารย์ที่มีอายุมาก $\bar{X} = 206.1153$, ครูอาจารย์ที่มีอายุน้อย $\bar{X} = 197.9259$)

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบด้านสภาพการปฏิบัติงาน ที่พบว่า ครูอาจารย์ที่มีอายุมากกับอายุน้อยมีสภาพการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกันนั้น อาจเนื่องมาจากช่วงอายุของครูอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีความแตกต่างกันไม่มากนัก ครูอาจารย์ส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มวัยสาว ซึ่งพิจารณาจากผลการสำรวจสถานะการศึกษาส่งเคราะห์ (กองแผนงานการศึกษา 2523 : 38) พบว่า ครูอาจารย์ที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ร้อยละ 46.67 มีอายุอยู่ระหว่าง 20 - 24 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.33 มีอายุอยู่ระหว่าง 25 - 30 ปี นอกนั้นกระจายอยู่ในช่วงอายุที่สูงขึ้นไป แต่ไม่มีผู้ใดอายุเกิน 44 ปี จากผลการสำรวจดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุที่มีความพร้อม และกระตือรือร้นที่จะทำงานเกือบทั้งสิ้น และถ้าจะพิจารณาจากลักษณะขนาดของโรงเรียน จะพบว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานที่มีขนาดเล็ก บุคลากรมีจำนวนน้อย แต่ภารกิจต่าง ๆ มีมาก ดังนั้นครูอาจารย์จึงมักจะได้รับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติอย่างเสมอภาคหรือใกล้เคียงกัน

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า จากการที่ครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ส่วนใหญ่ มีช่วงอายุที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ตลอดจนได้รับการมอบหมายภารกิจให้ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน เป็นผลทำให้ครูอาจารย์มีสภาพการปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกัน

สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านสุขภาพจิต ที่พบว่า ครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกันมีสุขภาพจิตแตกต่างกัน และผลจากการพิจารณาเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยพบว่าครูอาจารย์ที่มีอายุมากมีสุขภาพจิตดีกว่าครูอาจารย์ที่มีอายุน้อย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ กัตถ์งานผลการวิจัยของ กิตติพร ปัญญาภิบาล (กิตติพร ปัญญาภิบาล 2515 : 70) ที่ทำการศึกษาระดับปริญญาโทของครุศาสตรมหาบัณฑิตในกรุงเทพมหานคร ในข้อที่ว่า ครูอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกันมีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ สุขภาพจิตของครูอาจารย์มิได้ขึ้นอยู่กับระดับอายุ ครูอาจารย์อายุน้อยหรือมากมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเปลี่ยนแปลง และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดีพอ ๆ กัน ก็มีความสามารถในการแก้ปัญหาในการทำงานหรือรับภาระการทำงานได้ดีพอ ๆ กัน

เหตุที่ผลการวิจัยปรากฏออกมาแตกต่างกันเช่นนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความแตกต่างกันในส่วนที่เป็นสภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงแล้ว ครูอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีภาระหน้าที่และต้องการการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ ต่างไปจากครูอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนมัธยมในกรุงเทพ จากการที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีสภาพเป็นโรงเรียนประจำ และส่วนใหญ่อยู่ในชนบทห่างไกล สภาพการทำงานจึงอยู่ในวงแคบ กล่าวคือ ครูอาจารย์จะอยู่ในสังคมแบบเดียวกัน ครูอาจารย์ที่มีอายุมากก็เป็นผู้ที่มักจะอยู่ในโรงเรียนมานาน ส่วนมากก็มีครอบครัวแล้วและมักจะอยู่ในโรงเรียนเดียวกันด้วย ดังนั้นครูอาจารย์ที่มีอายุมากจึงไม่ค่อยรู้สึกเบื่อคร่ำครวญ และมีแนวโน้มที่พอใจในการทำงานด้วย สำหรับครูอาจารย์ที่มีอายุน้อยยังมีความต้องการด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน เช่น การศึกษาต่อ สังคมกับเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ แต่โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในแหล่งที่ห่างไกล ไม่สะดวกในการคมนาคม ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจในความเป็นอยู่ ซึ่งเป็นผลต่อด้านสุขภาพจิตของครูอาจารย์อย่างแน่นอน หรืออาจ

กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการหลาย ๆ ด้านของครูอาจารย์ที่มีอายุน้อยได้นั่นเอง

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า ครูอาจารย์ที่มีอายุมากมีการปรับตัวได้ดีกว่าครูอาจารย์ที่มีอายุน้อยนั้น (วิจิตพาณี วัฒนสินธุ์ และ จำเริญร ช่างโชติ 2519 : 77) อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลผลิตของสภาพการณ์ต่าง ๆ ซึ่งบุคคลมีการค้นพบตัวเอง และแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสภาพการณ์เหล่านั้น เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น ก็จะมีสภาพจิตใจและอารมณ์เป็นผู้ใหญ่มากกว่า สามารถวางแผนชีวิตของตนเองในทางสร้างสรรค์ พยายามปรับปรุงความสามารถทั้งปวงที่มีอยู่ และใช้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ได้เต็มที่ที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวอาจทำให้ครูอาจารย์ที่มีอายุมาก สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการปฏิบัติงานได้ดีกว่าครูอาจารย์ที่มีอายุน้อย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สงวน ช่างฉัตร (สงวน ช่างฉัตร 2520 : 67 - 68) ที่พบว่า การยอมรับของผู้ร่วมงาน ความรู้สึกประสบความสำเร็จ ความเชื่อมั่นและนับถือในตัวผู้บริหาร ความร่วมมือและความสามารถของเพื่อนร่วมงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อขวัญของครูอาจารย์ที่มีอายุมากกว่าครูอาจารย์ที่มีอายุน้อย

ดังนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ครูอาจารย์ที่มีอายุมากอาจได้รับการยอมรับนับถือมากกว่า มีสภาพจิตใจและอารมณ์เป็นผู้ใหญ่มากกว่า มีความพึงพอใจในสภาพของสังคมในโรงเรียนมากกว่า มีวุฒิภาวะสูงกว่า สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมมีผลต่อความสามารถในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการปฏิบัติงานได้ดีกว่าครูอาจารย์ที่มีอายุน้อย

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรส ที่มีต่อสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

ผลการศึกษาปรากฏว่า ครูอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีสภาพการทำงานและสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้อธิบายได้ว่า ครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่โสดและสมรส มีสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ถัดจากผลการวิจัยของ สุธรรม ประทานทรัพย์ (สุธรรม ประทานทรัพย์ 2520 : 50) ที่ศึกษาพบว่า ครูโสดกับครูที่สมรสแล้วประสบปัญหาด้านสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูโสดประสบปัญหาด้านสภาพการปฏิบัติงานมากกว่าครูที่สมรสแล้ว จากผลการวิจัยของ สุธรรม ประทานทรัพย์ ดังกล่าวแล้ว อาจอธิบายได้ว่า ครูอาจารย์ที่สมรสแล้วส่วนใหญ่จะต้องปรับตัวในชีวิตครอบครัว ซึ่งจะทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ครูที่สมรสแล้วมักจะคำนึงถึงความมั่นคงของครอบครัวของตนเอง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ และด้านการประกอบอาชีพ ดังนั้นจึงต้องมีความรับผิดชอบต่องานเป็นอย่างดียิ่ง นอกจากนี้แล้วจำเป็นที่จะต้องเผชิญกับเหตุการณ์ในการทำงานมากขึ้นด้วย แม้จะมีปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ก็จะไม่แก้ไขด้วยความมีเหตุผล ในบางโอกาสครูสมรสก็จะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาด้วย ซึ่งถือว่าเป็นกุศโลบายในการดำรงชีวิตนั่นเอง ดังนั้นจึงทำให้มีความรู้สึกต่อสภาพการปฏิบัติงานดีกว่า ครูอาจารย์ที่ยังไม่ได้สมรส

แต่สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์ ทั้งโสดและสมรส ไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยคิดว่ามีสาเหตุหลายประการ เช่น ประการที่หนึ่ง การที่ครูอาจารย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติงานพอ ๆ กัน ไม่มีใครทำงานมากกว่าหรือน้อยกว่า หรืออีกนัยหนึ่งอาจจะกล่าวว่า ครูอาจารย์ที่สมรสแล้วหรือที่ยังโสด จะได้รับการมอบหมายงานไม่แตกต่างกัน ทุกคนจะมีความพึงพอใจเช่นเดียวกัน ประการที่สอง สังคมที่ครูอาจารย์โสดและครูอาจารย์ที่สมรสแล้ว ที่อยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นั้น มีสภาพไม่ต่างกัน ต่างก็อยู่ในสภาพที่ห่างไกลตัวเมืองและประสบความไม่สะดวกเท่า ๆ กัน จึงไม่成为ปัญหาของครูอาจารย์ทั้งสองประเภท และอีกประการหนึ่ง คือ แม้ครูอาจารย์ที่สมรสแล้วจะมีคู่สมรสคอยให้คำแนะนำหรือปรึกษาปัญหากันก็ตาม ครูอาจารย์โสดก็สามารถปรึกษาเพื่อน ๆ และบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนได้เช่นเดียวกัน เพราะโรงเรียนเหล่านี้ครูอาจารย์มักจะคุ้นเคยกันพอสมควร จากเหตุผลดังกล่าวแล้วจึงทำให้ครูอาจารย์ที่สมรสแล้ว และยังไม่สมรสมีสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ มอริส (Morris. 1972 : 4893 - A) ที่ศึกษาพบว่า ชาวอังกฤษ อาจารย์ไม่สัมพันธ์กับสถานภาพสมรส

5. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประสบการณ์ในการทำงานของครู อาจารย์ที่มีต่อสภาพการปฏิบัติงาน และสุขภาพจิตของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

ผลการศึกษาปรากฏว่า ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสภาพ การปฏิบัติงานและสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณา ค่าคะแนนเฉลี่ยทั้งสองสภาพการปฏิบัติงาน (ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์มาก $\bar{X} = 200.9411$, ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์น้อย $\bar{X} = 191.2645$) และสุขภาพจิต (ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์มาก $\bar{X} = 206.1176$, ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์น้อย $\bar{X} = 197.5548$) ปรากฏว่า ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก มีสภาพการ ปฏิบัติงานและสุขภาพจิตดีกว่าครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุธรรม ประทานทรัพย์ (สุธรรม ประทานทรัพย์ 2520 : 51 - 52) ซึ่งศึกษาพบว่า ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ ในการสอนแตกต่างกัน ประสบปัญหาด้านสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 โดยสรุปว่า ครูอาจารย์ที่ประสบปัญหาด้านสภาพการปฏิบัติงานมากที่สุด ได้แก่ ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอน 1 - 2 ปี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แชมเบอร์เลน (Chamberlain. 1966 : 183) ได้ศึกษาปัญหาของครูเก่ากับครูใหม่ พบว่า ครูใหม่มีความวิตกกังวลในการปฏิบัติงานมากกว่าครูเก่า จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงว่า ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก จะมีสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิต ดีกว่าครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์น้อย

การที่ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ อาจเนื่องมาจากครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการ ทำงานมานานปีนั้น ย่อมจะช่วยให้รู้จักวิธีการทำงาน สามารถปรับตัวได้ดี เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ก็จะรู้วิธีแก้ปัญหาในอันให้ลดน้อยลงไปได้ ตรงกันข้ามกับครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการ ทำงานน้อยหรือครูใหม่ มักมีความวิตกกังวลในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้กลัวว่าจะสอนนักเรียน

ไม่ได้ผลดี ไม่สามารถปกครองนักเรียนได้ และมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนอยู่เสมอ นอกจากเรื่องการสอนแล้วครูอาจารย์ก็ยังจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อีกด้วย ดังนั้นอาจเป็นสาเหตุทำให้ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยพบกับความยุ่งยากในการแก้ปัญหาต่าง ๆ สูงกว่าครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า ซึ่งตรงกับความคิดของ โครว์ (Crow. 1951 : 155) ที่ให้ความเห็นว่า ครูอาจารย์ที่เพิ่งเข้าทำงานใหม่ ๆ จะประสบปัญหามาก เพราะจะต้องเรียนรู้งาน เผชิญปัญหาการปรับตัวเข้ากับผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ถ้าพอใจในสภาพการปฏิบัติงานก็จะเป็นความวิตกกังวลใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นานซ์ (Nance. 1975 : 1952 - A) พบว่า ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพ 10 ปี หรือมากกว่านั้นจัดตัวเองให้มีขวัญสูงกว่าครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์น้อย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า สภาพการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตในทางบวก สุขภาพจิตของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จะดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับสภาพการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงและส่งเสริมสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ให้ดียิ่งขึ้น โดย

1. เกี่ยวกับงานด้านการสอน ควรจะจัดให้ครูอาจารย์ได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการใหม่ ๆ อยู่เสมอ และในขณะที่ปฏิบัติงานควรส่งเสริมให้ครูอาจารย์ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง มีการประเมินผลงานเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ครูอาจารย์ได้ทราบผลสำเร็จของงาน ทราบปัญหาและอุปสรรค สามารถที่จะแก้ไขปรับปรุงงานด้านการเรียนการสอนที่ทำได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

ในช่วงปิดภาคเรียนเทอมปลายของทุก ๆ ปี ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาทางวิชาการ และการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ แก่ครูอาจารย์โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ทุกฝ่าย

ทั่วประเทศ เพื่อร่วมกันพิจารณาแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน และการปฏิบัติงานให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น ควรส่งเสริมให้ครูอาจารย์ได้เลื่อนวิทยฐานะ โดยเปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ได้ไปศึกษาหรือดูงานทั้งในและนอกประเทศอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วควรจะได้มอบหมายงานให้ปฏิบัติตามความรู้ ความสามารถที่ได้ศึกษาอบรมมา

2. ในด้านตัวผู้นำหรือผู้บริหารโรงเรียน ควรจะได้ศึกษาหาความรู้และเทคนิคในการบริหารงานสมัยใหม่มาใช้ในหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรใช้วิธีบริหารแบบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาในโรงเรียนหรือการใช้อำนาจในการบังคับบัญชา ผู้บริหารควรจะได้วางนโยบายและแนวทางในการบริหารให้แน่นอน มีการวางแผนและโครงการปฏิบัติงานให้เหมาะสม โดยให้ครูอาจารย์มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ครูอาจารย์ได้เข้าใจแนวนโยบาย และสามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ผู้บริหารควรจะเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน มีความยุติธรรม มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกันในระหว่างครูอาจารย์ สามารถทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี ร่วมทุกข์กับครูอาจารย์เมื่อเกิดปัญหา ให้กำลังใจและมีความสามารถในการให้คำแนะนำอย่างมีหลักเกณฑ์ แก่ครูอาจารย์เมื่อเกิดปัญหา

เนื่องจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ส่วนใหญ่อยู่ในชนบทห่างไกล ครูอาจารย์รู้สึกท้อแท้เหงาเหงาม ความอบอุ่นใจจากการที่ได้รับการเหลียวแลจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูงขึ้นไปเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารควรเอาใจใส่ทั้งในด้านการปฏิบัติงานและความเป็นอยู่ของครูอาจารย์อย่างใกล้ชิด การหมั่นออกเยี่ยมเยียนของผู้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ตลอดจนช่วยขจัดปัดเป่าปัญหาความเดือดร้อนของครูอาจารย์ด้วยความเห็นอกเห็นใจ จะช่วยให้ครูอาจารย์เกิดความรู้สึกว่าไม่ได้ถูกทอดทิ้ง

3. ในด้านสวัสดิการและการพิจารณาความดีความชอบ จากการศึกษาที่ครูอาจารย์

ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ต้องรับภาระหน้าที่มากกว่าโรงเรียนปกติทั่วไป ควรจะได้มีการพิจารณาช่วยเหลือปรับปรุงสวัสดิการ ความเป็นอยู่ สวัสดิภาพความปลอดภัย ฯลฯ ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบให้แก่ครูอาจารย์เป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน นอกจากนี้ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับโรงเรียนประจำ เพื่อจัดสภาพการทำงานที่เหมาะสมให้แก่ครูอาจารย์

4. เกี่ยวกับภาระหน้าที่ของครูอาจารย์ ควรจะได้จัดสรรอัตรากำลังครูให้เหมาะสมเพียงพอกับภาระความรับผิดชอบของโรงเรียน เช่น จัดให้มีนักจิตวิทยา นักแนะแนว นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ประจำหอพักประจำอยู่ในโรงเรียน เพื่อช่วยเหลือร่วมมือกับครูอาจารย์ในการแก้ปัญหาของนักเรียน เป็นการแบ่งเบาภาระของครูอาจารย์ และทำให้ครูอาจารย์เกิดความคล่องตัวในการทำงานมากยิ่งขึ้น และในการมอบหมายภาระหน้าที่ให้ครูอาจารย์ปฏิบัติควรจะได้คำนึงถึงความเหมาะสมในด้านความรู้ ความสามารถ เพศ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

นอกจากนั้น ควรเปลี่ยนแปลงระเบียบการเปิดสอนวันเสาร์ และไม่ควรเพิ่มงานกิจกรรมพิเศษของหลักสูตรให้แก่ครูอาจารย์มากจนไม่มีเวลาพักผ่อนหรือเวลาที่จะปฏิบัติการกิจส่วนตัวในวันหยุด เพราะชีวิตที่มีแต่การทำงานย่อมทำให้สุขภาพจิตเสื่อมลงได้อย่างรวดเร็ว

5. เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่เป็นโรงเรียนประจำต้องรับผิดชอบต่อเด็กนักเรียนเป็นจำนวนมาก ในการจัดตั้งโรงเรียนแห่งใหม่ต่อไปควรคำนึงถึงบริเวณที่ตั้ง ซึ่งควรมีความเหมาะสมในหลายประการ อาทิเช่น การคมนาคมสะดวก อยู่ไม่ห่างไกลจากชุมชน ตลาด โรงพยาบาล และสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น ทั้งนี้เพราะจะได้ไม่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน การติดต่อกับหน่วยราชการอื่น การจัดซื้อหาเครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนการนำตรวจรักษาเมื่อเวลาเกิดมีการเจ็บป่วย

6. เกี่ยวกับการศึกษาวิจัย เนื่องจากสภาวะความเป็นอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ อาจก่อให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนกับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในโรงเรียน ดังนั้นควรจะได้มีการศึกษาเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศภายในโรงเรียน กับ สุขภาพจิตของนักเรียน ศึกษาสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน ครูอาจารย์ ผู้บริหาร ตลอดจนคนงานภารโรงในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริมสภาพการปฏิบัติงาน ความเป็นอยู่ ตลอดจนสุขภาพจิตของบุคคลดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองแผนงานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายงานการศึกษาภาวะการศึกษาสงเคราะห์ และการศึกษาพิเศษ 2523, 209 หน้า อัดสำเนา
กิตติพร ปัญญาภิบาล สุขภาพจิตของครูในโรงเรียนมัธยม วิทยานิพนธ์ ค.ม.
แผนกวิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, 70 หน้า อัดสำเนา
กิ่งแก้ว อัทธการ "หลักธรรมบางข้อและแรงจูงใจสำหรับครู" ประมวลบทความเกี่ยวกับมัธยมศึกษา กรมวิสามัญศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภา 2513, 610 หน้า
จรรยาภรณ์ งามญาติ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะผู้นำของอาจารย์ใหญ่ กับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ค.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 67 หน้า อัดสำเนา
จันทนา สุขวักัน "สุขภาพจิตกับสังคมปัจจุบัน และอาชญากรรมในวัยรุ่น" วารสารจิตวิทยาคลินิก 4(1) : 1 - 11 เมษายน 2520
ณัฐพล ชันธิไชย "การวิเคราะห์กำลังขวัญในการปฏิบัติงาน" พัฒนาบริหารศาสตร์ 14 : 445 - 447 มกราคม - ตุลาคม 2517
นิยม ศรีวิเศษ ความพึงพอใจในการทำงานของข้าราชการส่วนจังหวัดตำแหน่งครูเขตการศึกษา 9 วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 67 หน้า อัดสำเนา
✓ ประมวล ดิกกินสัน "สุขภาพจิต" อาจารย์สาร 2(5) : 18 - 19 ตุลาคม - ธันวาคม 2514
เปลื้อง ณ นคร จิตวิทยาครูศาสตร์ โรงพิมพ์ไทธวัฒนาพานิช พระนคร 2495, 326 หน้า
เฟื่องศิลป์ ทรายอุทัยทัษ สุขภาพของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครและธนบุรี วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2502, 85 หน้า อัดสำเนา

ยนต์ ชุ่มจิต สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในเขตการศึกษา 5 ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2520, 82 หน้า อัดสำเนา

ละเมียด ลิมอักษร "ปัญหาของครู" วารสารแนะแนว 7(27) : 57 - 65 มิถุนายน -
กรกฎาคม 2516

วนิช บรรจง "ครูกับสุขวิทยาทางจิต" วิทยาสาร 16(6) : 26 - 27 พฤศจิกายน
2507

8 วิจิตพาณี วัฒนสินธุ์ และ จำเนียร ช่วงโชติ จิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคล

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร 2519, 139 หน้า

วีระชาติ แก้วไสย องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจในการ
ปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 98 หน้า อัดสำเนา

สงวน ช้างฉัตร ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญของอาจารย์ในวิทยาลัยครู ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 78 หน้า อัดสำเนา

สมอาจ วัลโณ ความคิดเห็นของอาจารย์โรงเรียนสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาเกี่ยวกับ
บทบาทของโรงเรียนสาธิต ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
2509, 147 หน้า อัดสำเนา

สรรค์ วรอินทร์ เสียงหนาวหูกกับสุขภาพจิตของครู วิทยานินพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2520, 159 หน้า อัดสำเนา

สวัสดิ์ สุวรรณอักษร "แรงงานครู" จันทร์เกษม 116 : 70 - 74 มกราคม -
กุมภาพันธ์ 2517

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม สุขภาพจิต โรงพิมพ์แพร่พิทยาอินเตอร์
เนชั่นแนล 2521, 192 หน้า

สุชาติ โสมประยูร โครงการสุขภาพในโรงเรียน โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ 2514,
116 หน้า

สุโท เจริญสุข จิตวิทยาการเรียนการสอนตามแนวพุทธปรัชญาและจิตวิทยาแผนใหม่
โรงพิมพ์แพร่พิทยา 2515, 368 หน้า

สุธรรม ประทานทรัพย์ การศึกษาปัญหาซึ่งมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ที่สอนในระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบกับครูใน
จังหวัดใกล้เคียง ปรินูญานินท์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2502, 56 หน้า อัดสำเนา

✓ สุภา มาลากุล "สุขภาพจิต" สุขภาพจิตศึกษา งานอบรมและเผยแพร่ความรู้
สุขวิทยาจิต กองสุขภาพจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข โรงพิมพ์มิตรสยาม
9624
2524, หน้า 1 - 3

สุกรณ์ ศรีพล ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพอใจในการทำงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร วิทยานิพนธ์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2519, 38 หน้า อัดสำเนา

Anderson, Lester W., and Van Dyke, Lauren A. School Administration.
Boston, Houghton Mifflin Co., 1963. 539 p.

Bernard, Harold W., Mental Hygiene for Classroom Teacher. McGraw-Hill Book Company Inc., New York, 1954. 433 p.

Chamberlain, Leo M., Leelie W. Kendred, The Teacher and School.
Organization New Jersey : Engle Wood Cliff, Prentice-Hall, Inc.,
1966. 183 p.

Cronbach, Lee Joseph. Essentials of Psychological Testing. Harper and Brothers, Inc., New York, 1972. 752 p.

Crow, L.D., Mental Hygiene. McGraw-Hill Book Company, Inc.,
New York, 1951. 433 p.

Cruick Shank, Donald R. "Perceived Problems of Secondary School Teacher," The Journal of Educational Research. 68(4) 154-159, December, 1974.

Davis, C. Ralph. The Fundamental to Top Management. Harper and Brothers, Inc., New York, 1951. 533 p.

- Edward, B. Johns. Health for Effective Living. McGraw-Hill Book Company, Inc., New York, 1954. 465 p.
- Fenton, Norman. Mental Hygiene in School Practice. Stanford University Press, Stanford, 1954. 465 p.
- Ferguson, Goerge A. Statistical Analysis in Psychology and Educational. McGraw-Hill, New York, 1971. 492 p.
- Glasser, William. Mental Health or Mental Illness ? Harper & Row, Publishers, Inc., New York, 1960. 206 p.
- Harap, Henry. "Many Factors Affect Teacher Morale, Nation's Schools. 63 : 55 - 57 June, 1959.
- Jahoda, Marie. Current Concepts of Positive Mental Heath. Basic Books Inc., Publisher, New York, 1958. 359 p.
- John, Edward B., Sutton, Wilfred C., and Webster, Lloyd Ed Health for Effective Living. McGraw-Hill Book Company Inc., New York, 1970. 540 p.
- Kaplan L., and O' Dea, J.D. "Mental Health Hazards in School" Education Leadership. 10 : 351 - 354, 1953.
- Metfessel, Newton S., and Shea, John F. "Fifty often Overlooked Areas of Teacher Frustration," The American School Board Journal. 6 : 16 - 17, June 1961.
- Morris, James Riley. "A Study of Teacher Morale as Affected by Teacher Assignment to Achieve Faculty. Desegregation" Dissertation Abstracts. 32 (9) : 4893 - A, March, 1972.
- Mouly, George J., Psychology for Effective Teaching. Holt, Rinehart and Winston, Inc., New York, 1965. 465 p.
- Nance, Jones Joyee, "A Morale of Public Elementary School Teacher : Some Implication for Educational Administrators in The Memphis City School System" Dissertation Abstracts. 36 (4) : 1952 - A, October, 1975.
- Napier, Thomas Gayle. "Teacher Morale," Dissertation Abstracts. 27 (5) : 1228 - A, November, 1966.
- Priesley, K.E., and Wright, Beryl R. Mental Health and Education. The University of Hong Kong, Hong Kong, 1956. 489 p.

Redl, Fritz, and Wattenberg, William W., Mental Hygiene in Teaching. Harcourt, Brace and Company, Inc., 1951. 562 p.

Strickland, Benjamin F., "A Study of Factors Affecting Administrative Unit of North California," Dissertation Abstracts. 23 (12) : 4598 - 4599 A, June, 1963.

Walker, Hellen M. and Joseph Lev. Statistical Inference. New York, Henry Holt, 1953. 510 p.

Walpole, Ronald E. Introduction to Statistics. The Macmillan Company, New York, 1972. 365 p.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	2.4006*	21	7.5693**	41	6.0606**
2	4.1688**	22	7.6440**	42	3.0974**
3	2.4006*	23	8.2720**	43	4.0477**
4	2.7777**	24	9.4339**	44	4.4737**
5	3.1793**	25	7.1676**	45	4.4336**
6	4.1589**	26	7.9721**	46	4.1242**
7	3.8167**	27	8.7108**	47	5.5944**
8	2.7027**	28	8.0416**	48	6.6603**
9	2.9761**	29	7.2565**	49	6.8259**
10	2.2813*	30	7.2706**	50	3.6855**
11	8.6778**	31	5.8027**	51	3.6202**
12	8.5877**	32	7.0763**	52	3.2160**
13	9.2666**	33	7.6440**	53	3.0004**
14	7.6427**	34	7.3349**	54	6.8527**
15	8.6599**	35	6.9930**	55	2.5176**
16	5.8226**	36	4.9962**	56	3.1575**
17	6.2994**	37	5.6698**	57	7.1804**
18	8.0416**	38	3.7159**	58	2.9973**
19	9.2333**	39	4.8756**	59	2.4948**
20	7.1656**	40	5.0607**	60	4.1963**

*P < .05

**P < .01

ภาคผนวก ข

คำอ่านจําแนกของแบบสอบตามสํวภาพจิตของครูอาจารย์

ตาราง 12 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดคุณภาพจิตของครูอาจารย์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	2.5125**	21	4.7655**	41	3.2304**
2	2.1315*	22	3.8622**	42	3.6617**
3	2.3671*	23	3.4630**	43	3.7240**
4	2.7812**	24	3.8057**	44	3.9546**
5	2.6548**	25	5.0523**	45	4.9149**
6	2.4449**	26	4.7655**	46	5.0462**
7	3.5535**	27	5.4848**	47	4.2719**
8	2.4850**	28	3.9735**	48	5.2910**
9	4.3298**	29	4.5080**	49	4.2553**
10	4.3083**	30	4.5257**	50	7.1556**
11	4.3347**	31	5.1247**	51	3.0940**
12	4.9270**	32	4.8780**	52	3.3843**
13	4.6132**	33	4.3706**	53	4.6257**
14	4.4215**	34	3.3320**	54	4.8582**
15	4.3186**	35	5.3485**	55	4.2735**
16	8.3756**	36	5.2727**	56	5.2950**
17	5.5782**	37	6.4799**	57	4.1688**
18	4.7067**	38	6.1525**	58	4.8299**
19	5.4238**	39	5.3404**	59	5.8644**
20	3.8838**	40	3.8535**	60	4.5142**

* $P < .05$

** $P < .01$

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

29 กรกฎาคม 2523

เรื่อง ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

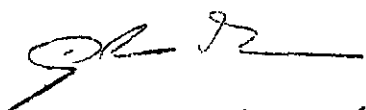
เรียน อาจารย์ที่เคารพ

เนื่องด้วยข้าพเจ้ากำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ" โดยมีวัตถุประสงค์จะศึกษาถึงสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง ส่งเสริมสภาพการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของครูอาจารย์ให้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง และตรงกับความรู้สึกในปัจจุบันของท่านมากที่สุด คำตอบของท่านจะถือเป็นความลับและนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น มิได้มีผลต่อการประเมินผลการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด ท่านจึงไม่ต้องลงชื่อของท่านลงในแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่าน

ขอแสดงความนับถือ

(นายอุโฆษ ปันสุวรรณ์)

นิสิตปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 วิชาเอกการแนะแนว

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ตลอดจนความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่ท่านมีต่อสภาพการปฏิบัติงานนั้น ฉะนั้นจึงไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ขอให้ท่านตอบตามความรู้สึกและข้อเท็จจริงของท่านให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นอกจากนี้แล้วการสรุปผลการศึกษาค้นคว้าจะสรุปเป็นส่วนรวม ไม่ระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวท่าน

ตอนที่ 2 ข้อเท็จจริงในสภาพการปฏิบัติงานของท่าน

ตอนที่ 3 ความรู้สึกต่อสภาพการปฏิบัติงาน

วิธีตอบแบบสอบถาม แต่ละข้อจะมีข้อความให้ท่านพิจารณา และมีช่องทางขวามือสำหรับให้ท่านกาเครื่องหมายถูก (/) ในการกาเครื่องหมายนั้นขอให้กาในช่องที่สอดคล้องกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตัวท่านเองให้มากที่สุด

ตอนที่ 1

1. เพศ ☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ ☐ 19 - 30 ปี

☐ 31 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

☐ โสด

☐ สมรส

4. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ 1 - 7 ปี

☐ 8 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. นักเรียนให้ความเคารพเชื่อฟังครูอาจารย์ ในโรงเรียน 2. มีความสามัคคีกันในห้องนักเรียน 3. นักเรียนทำผิดแล้วยอมรับผิด 4. นักเรียนมองเห็นความสำคัญของการเรียน 5. นักเรียนร่วมมือกับครูอาจารย์ในการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ 6. สัมพันธภาพอันดีระหว่างครูกับนักเรียนมี 7. นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน 8. นักเรียนชายหญิงบางคนมีท่าทีในทางคู่สาว 9. นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม 10. นักเรียนชอบละเลยหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 11. ทุกคนในโรงเรียนได้รับการปฏิบัติจากผู้บังคับบัญชา อย่างเสมอภาคกัน 12. ผู้บังคับบัญชาสามารถให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน แก่คณะครูอาจารย์อย่างมีประสิทธิภาพ 13. โรงเรียนมีนโยบายในการทำงานที่ชัดเจน 14. ผู้บังคับบัญชาสนใจปัญหาความเดือดร้อนของ ครูอาจารย์					

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15. ผู้บังคับบัญชามีเวลาที่จะฟังความคิดเห็นของ คณะครู					
16. ครูอาจารย์มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ต่าง ๆ					
17. ผู้บังคับบัญชาระมัดระวังต่อสวัสดิภาพของคณะ ครู					
18. ผู้บังคับบัญชารู้จักเลือกคนให้เหมาะกับงาน					
19. ผู้บังคับบัญชาให้ความช่วยเหลือการปฏิบัติงาน ของคณะครูอาจารย์					
20. ผู้บังคับบัญชายอมรับฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ ของคณะครูอาจารย์					
21. ผู้บังคับบัญชาพยายามทำให้ครูอาจารย์ทำงาน เป็นหมู่คณะ					
22. ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้ครูอาจารย์รับผิดชอบ และมีอิสระในการปฏิบัติงาน					
23. ผู้บังคับบัญชาสนับสนุนส่งเสริมให้คณะครูอาจารย์ ได้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์					
24. ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้ครูอาจารย์แสดง ความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปฏิบัติงาน					

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
25. ผู้บังคับบัญชานับสนุนให้ครูอาจารย์ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสม					
26. การบริหารโรงเรียนยุติธรรม ดงเส้นทงวา และมีกฎเกณฑ์แน่นอน					
27. ผู้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือกับครูอาจารย์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ					
28. ผู้บังคับบัญชามีการวางแผนงานรัดกุมเหมาะสม					
29. โรงเรียนจริงจังในการแก้ปัญหานักเรียน					
30. ผู้บังคับบัญชาติดตามผลงานที่ให้ครูอาจารย์ทำ					
31. โรงเรียนจัดหาสวัสดิการส่วนบุคคลให้คณะครูอาจารย์					
32. ผู้บังคับบัญชาทำตนให้เป็นที่รักใคร่ชอบพของคณะครูอาจารย์					
33. ผู้บังคับบัญชาสั่งงานโดยปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชา					
34. ความคิดในการปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ มาจากผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด					
35. ผู้บังคับบัญชาพยายามที่จะนำเอาความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ร่วมงานมาใช้					

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
36. การปฏิบัติงานร่วมกันของครูอาจารย์ยังมีความขัดแย้งกัน					
37. เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการให้ความสะดวกแก่คณะครูอาจารย์					
38. ครูอาจารย์บางคนชอบทำงานกว่าทำงานที่คนอื่น					
39. ครูอาจารย์ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน					
40. ครูอาจารย์ชอบแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน					
41. ครูอาจารย์มีการสังสรรค์หรือนันทนาการร่วมกัน					
42. ครูอาจารย์แสวงหาความสัมพันธ์สนมชอบพอกจากผู้บังคับบัญชาเป็นพิเศษ					
43. ครูอาจารย์ในโรงเรียนทำงานด้วยความวิริยะอุตสาหะ					
44. คณะครูอาจารย์แสดงน้ำใจที่จะทำงานเพื่อโรงเรียน					
45. ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ยอมรับฟังความผิดพลาดของเพื่อนร่วมงาน					
46. บรรยากาศเมื่อครูอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างสนุกสนานรื่นเริง					
47. ครูอาจารย์ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ					

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
48. มีการทำงานเป็นคณะ เพื่อปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ					
49. เพื่อนครูอาจารย์ส่วนมากถูกกันดีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
50. สภาพห้องเรียนช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน					
51. โรงเรียนมีหนังสืออุทิศที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อประกอบการเรียนการสอน					
52. โรงเรียนมีอาหาร น้ำดื่ม และห้องส้วมที่สะอาดและเพียงพอกับความต้องการของครูอาจารย์					
53. อุปกรณ์การเรียนการสอนในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอและสะดวกที่จะนำมาใช้					
54. โรงเรียนให้บริการในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ					
55. ครูอาจารย์ได้สอนในวิชาที่ตรงกับความสามารถและความถนัด					
56. โรงเรียนจัดหาครุภัณฑ์ เช่น ตู้ โต๊ะ อ่างล้างมือสำหรับครูอาจารย์เพียงพอ					
57. ครูอาจารย์ได้รับมอบหมายงานอย่างยุติธรรม					
58. งานพิเศษของครูอาจารย์กว้างงานด้านการสอน					

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
59. ครูอาจารย์มีเวลาที่จะเตรียมจัดทำรายงานต่าง ๆ					
60. โรงเรียนพร้อมที่จะบริการและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์การสอน					
ตอนที่ 3					
1. ข้าพเจ้าพอใจกับจำนวนนักเรียนในชั้นที่ข้าพเจ้าสอน					
2. ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อหน่ายในความประพฤติของนักเรียน					
3. ข้าพเจ้าคิดว่านักเรียนเชื่อมั่นในความสามารถของข้าพเจ้า					
4. นักเรียนแสดงให้เห็นว่าชอบการสอนของข้าพเจ้า					
5. ความประพฤติของนักเรียนบางคนทำให้ข้าพเจ้าหมดกำลังใจที่จะทำงาน					
6. นักเรียนในความรับผิดชอบของข้าพเจ้าปกครองง่าย					
7. ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญที่ต้องตัดสินปัญหาของนักเรียน					

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8. ข้าพเจ้ายินดีให้คำปรึกษาด้านการเรียนแก่นักเรียนทุกคนที่มาหา					
9. ข้าพเจ้าพอใจในการแนะนำการสอนและปฏิบัติงานของ ผู้บังคับบัญชา					
10. ข้าพเจ้าพอใจที่ได้ร่วมงานกับ ผู้บังคับบัญชา คนปัจจุบัน					
11. ผู้บังคับบัญชา เชื่อฝีมือและมอบหมายงานพิเศษให้ข้าพเจ้าทำ					
12. ข้าพเจ้าเคารพนับถือ ผู้บังคับบัญชา ด้วยความจริงใจ					
13. ข้าพเจ้าพอใจในผลการปฏิบัติงานของ ผู้บังคับบัญชา					
14. ข้าพเจ้าพอใจในความยุติธรรมที่ได้รับจากการพิจารณาความดีความชอบ					
15. ข้าพเจ้าพอใจในสัมพันธภาพระหว่างข้าพเจ้ากับ ผู้บังคับบัญชา					
16. ข้าพเจ้าพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ					
17. ข้าพเจ้าพอใจระบบสื่อสารและการประสานงานภายในโรงเรียน					
18. ข้าพเจ้าพอใจในแบบแผนการบริหารงานของ ผู้บังคับบัญชา					

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
19. ข้าพเจ้าพอใจในนโยบายการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน					
20. ข้าพเจ้าพอใจการปฏิบัติงานด้านธุรการของโรงเรียน					
21. ข้าพเจ้าพอใจในการได้รับความสนับสนุนและส่งเสริมจากผู้บังคับบัญชา					
22. ข้าพเจ้าได้รับการบำรุงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน					
23. เมื่อมีปัญหาขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน ข้าพเจ้าพอใจที่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา					
24. ข้าพเจ้าได้เลือกทำงานตามวิธีที่ข้าพเจ้าพอใจ					
25. การปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองมีความสำคัญ					
26. เพื่อนครูอาจารย์ในโรงเรียนส่วนใหญ่ชอบพอกับข้าพเจ้า					
27. ข้าพเจ้ามีความสุขใจที่ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนครูอาจารย์					
28. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าครูอาจารย์ในโรงเรียนต่างก็ทำหน้าที่อย่างดีแล้ว					
29. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนครูอาจารย์ในโรงเรียนไม่มีใครรังเกียจข้าพเจ้า					

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
30. ครูอาจารย์ในโรงเรียนมักชมเชยการทำงานของ ของข้าพเจ้า					
31. ผลงานของข้าพเจ้าได้รับการสนับสนุนและ ยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน					
32. ข้าพเจ้าพอใจในสัมพันธภาพของข้าพเจ้ากับ เพื่อนร่วมงาน					
33. เพื่อนครูอาจารย์ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ งานกับข้าพเจ้าเป็นอย่างดี					
34. ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงาน ได้เป็นอย่างดี					
35. เพื่อนครูอาจารย์ปฏิบัติงานด้วยความเข้มแข็ง เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว					
36. เมื่อมีเรื่องเข้าใจผิดเกิดขึ้น ข้าพเจ้าและเพื่อน ร่วมงานจะปรับความเข้าใจกัน					
37. ข้าพเจ้าคิดว่าครูอาจารย์ในโรงเรียนร่วมกัน ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีแล้ว					
38. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณครูอาจารย์ทุกคนในโรงเรียนมี สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน					
39. งานในหน้าที่ของข้าพเจ้ามีลักษณะท้าทายและ สนใจใฝ่อยากทำ					
40. ข้าพเจ้าพอใจในความรับผิดชอบที่ได้รับมอบ หมาย					

ข้อกล่าวหา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
41. ข้าพเจ้าพอใจต่อเงินเดือนที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงานที่ข้าพเจ้าทำ					
42. ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่จะยึดอาชีพครู					
43. ข้าพเจ้ารู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน					
44. ข้าพเจ้าได้รับความสะดวกสบายในการปฏิบัติงานที่โรงเรียน					
45. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองเป็นสมาชิกที่สำคัญคนหนึ่ง					
46. งานในหน้าที่ช่วยให้ข้าพเจ้าได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
47. ข้าพเจ้ามีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่					
48. ข้าพเจ้าร่วมรับผิดชอบต่องานของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ					
49. ข้าพเจ้าพอใจที่ได้ทำงานที่ตรงกับความสามารถและความถนัด					
50. ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานในการปฏิบัติงาน					
51. ข้าพเจ้าพอใจในความเหมาะสมของงานประจำที่ปฏิบัติอยู่กับความสามารถของข้าพเจ้า					
52. ข้าพเจ้าพอใจในบริการและสวัสดิการที่ได้รับนอกเหนือจากเงินเดือน					

ข้อคำถาม ข.ย.	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
53. การปฏิบัติงานในโรงเรียนนี้ทำให้ข้าพเจ้ายึดมั่น 54. สภาพที่ทำงานช่วยกระตุ้นข้าพเจ้าอยากทำงาน 55. ข้าพเจ้าพอใจในความสำเร็จที่ได้รับจากการทำงาน 56. ข้าพเจ้าพอใจความมั่นคงของการรับราชการ 57. ข้าพเจ้าพอใจในโอกาสที่ได้ใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ 58. ข้าพเจ้าพอใจในความคล่องตัวและอิสระในการทำงาน 59. ข้าพเจ้าพอใจบริการในด้านการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ 60. ข้าพเจ้ามีขวัญและกำลังใจในการทำงานดีมาก					